

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

המדות היהודיות הטובות, "ביישנים וגומלי חסדים",
קיימות בשני ממדים – גם בטבע של הנפש הבהמית
וגם בטבע של הנפש האלוקית. יש מכנה משותף –
שניהם ילדים טובים, 'ילד טוב ירושלים',
עם המדות הטובות של היהודיות.

[מתוך השיעור "הילד השני"]

מקץ־חנוכה תשפ"ג

מזמֶר־חֲנוּכָה ה'תשפ"ג

04

כוונת הנרות בשמנת לילות חנוכה
 שיעור לכבוד ערב יהודית
 סדר הכוונות לפי מספר הנרות
 שמדליקים בכל לילה

05

הניגון החסידי
 ניגון מספר 528
 מט"ז שבט תשפ"ב

06

"הילד השני"
 הנפש השנית וסוד חנוכה
 שני יצרים טובים מול יצר הרע אחד

13

סוד העצמות
 התוועדות י"ט כסלו (ח"א)
 הקשר בין יהודי לעצמות ומהות ה'יתברך

29

אני פרעה
 קול שמחה
 מיהו 'מלך בעצם'?

31

גירושי אדם וחווה
 "ויצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
 אדם הראשון ושתי נשותיו

33

בעקבות החשמונאים
 מלכות ישראל – תיקון המדינה
 מלחמת השחרור לעצמאות אמיתית

34

הסיפור החסידי
 למטה מעשרה
 סיפור לחנוכה

36

מענות ותשובות
 תשובות הרב לשואלים
 הכנה לבר מצוה, ילד על הרצף האוטיסטי
 וברכה לנס בחדש כסלו

37

**פְּאֵזוֹר לְיִצְחָק
 לְהִיּוֹת כְּמֹה נֵר**
 רְזִי יִסְפֵּר לָנוּ מֶה נִתֵּן לְלַמֵּד מִלְהַבֵּת הַנֵּר,
 מֶהוּ הַטֵּבֵעַ הָאֲמֵתִי שֶׁלָּנוּ
 וְכִיצַד נִתֵּן לְגַלוֹת אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעד

הקדמת המערכת

שבת שלום וחנוכה שמח לכל עם ישראל בכל מקומות מושבותיהם ובכללם לקוראי **נפלאות. שבת מקץ-חנוכה ר"ח טבת** ואתה **גלין שמח ומאיר** במיוחד, עם נתח מכובד מהתנועות י"ט כסלו ועוד.

השבוע בגליון:

שלשה שיעורים טריים באמתחתנו. הראשון קטע קצר מתוך **ההתנועות לנשים** שהתקיימה השבוע, השני **שיעור חשוב ויסודי בפרק א' בתניא** מברית לנכד הרב ביום ראשון השבוע והשלישי, **חלקה הראשון של ההתנועות המיוחדת והמדוברת מחג הגאולה** – י"ט כסלו.

בשיעור הראשון, חלק מתוך התנועות **ערב יהודית – עיד אל בנאת [חג הבנות]**, חידש הרב **כוונה קצרה ויקרה לכל לילה** מלילות החג **לפי הגימטריא של מספר הנרות** שמדליקים. בשיעור השני מפליא הרב לעשות ומתוך **עיון ודיוק בהערת אדמו"ר הצמח-צדק** לפרק א' בתניא צומחת **התבוננות מופלאה על מאזן הכחות בין הרע שבנפש הבהמית, הטוב שבה והנפש האלקית** – בסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה כשהתכלית היא **לרתום לעבודת ה' גם את החלקים שמחוץ לגבול הקדושה** ולצייר **מבט חדש וממתיק ל'אני' של היהודי** [וכל זה תוך **קישור לניסי החג ועבודתו המיוחדת**].

בשיעור השלישי, **סוד העצמות**, עוסק הרב בעצם הלז של תורת החסידות – **יחסיו של היהודי עם עצמותו ומהותו של ה' יתברך**, הסתירות שבעצם הקשר והביטוי שלו במגוון שדות בעבודת ה'. השיעור העצמתי **נע בין 'עבודה חסידית להשכלה' עמוקה במדרגות הכי גבוהות באלקות ובין השגה לאמונה**. מי שהיה בהתנועות, **בלי ספק ירצה לחזור על הדברים באופן בהיר ומסודר**, ומי שלא היה **פשוט לא יכול להרשות לעצמו לפספס!**

בלימוד היומי השבוע **מסיימים את מסכת ביצה** וכן **מסיימים את סבב לימוד ה'נ"ך היומי** [התחלנו לפני כשנה וחצי מפרק מ' ביחזקאל].

סדר לימוד לשבוע פרשת ויגש הבעל"ט: **משנה ביצה פרק ה'; נ"ך יומי, ספר יחזקאל** פרקים לג'לט.

שבת שלום ומבורך וחנוכה שמח ומאיר,

המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאחיה במספר 054-7827702

כוונת הנרות בשמנת לילות חנוכה

בגשמיות וגם ברוחניות (כפירוש אדמו"ר הזקן "יהודי צדיך לעשות עוד יהודי" וכפירוש הרה"ק מקאמרנא על פריה ורביה בחידושי תורה¹).
בנר שלישי – ג"פ נר (750) – יש כח לעורר את מדת ה**בטחון** (75) כך שתתגלה בשלמות בכל עשרת כוחות הנפש.

בנר רביעי – ד"פ נר (1000) – ניתן לזכות ל"אלף אורות" להם זכה משה רבינו במתן תורה², השרש הסודי של נשמת מורנו רבי ישראל בעל שם טוב³.

נר חמישי – ה"פ נר (1250) – הוא הזמן להתייחד עם כל האמהות של עם ישראל, שרה, רבקה, רחל ולאה וגם בלהה וזלפה.

הכוונה של נר ששי – ו"פ נר (1500) – היא שם הוי' בהכאת אותיות: י פעמים ה פעמים ו פעמים ה⁴.

נר שביעי – ז"פ נר (1750) – רומז לפסוק השיא של שיר השירים (הפסוק השביעי בפרק השביעי): "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים"⁵.

1 שיחת י"ג תמוז תרצ"א (סה"ש תרצ"א עמ' 262); אג"ק ח"א עמ' קכח.

2 אוצר החיים (קאמרנא) מצות פריה ורביה. וראה בעש"ט עה"ת ואתחנן אות סא ואור המאיר פרשת בראשית ד"ה "בפסוק ויטע".

3 ספר הליקוטים פרשת כי תשא.

4 ראה כתבי רח"א ביחובסקי עמ' נג.

5 ראה מגלה עמוקות פרשת קרח.

יא שה"ש ז, ת. וראה מאמר "יחוד: אחד = אהבה" בספר

בשמנת ימי החנוכה מדליקים לו נרות – כנגד לו צדיקים. כל נר הוא (בגימטריא) "דרך הוי'" – לכל צדיק "דרך הוי'" משלו, גוון משלו ב"אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט"⁶ (כאמור באברהם אבינו, "אברהם התחיל להאיר"⁷).

ניתן למצוא כוונה פרטית מיוחדת לכל לילה לפי הגימטריא של מספר הנרות שמדליקים בו⁸:
נר ראשון הוא הזמן למצוא את ה"דרך הוי'" המיוחדת שלי בפרט ו"דרך הוי'" של הדור בכלל (על ידי התקשרות ל"חד בדרא", משה רבינו שבדור).

בנר שני – ב"פ נר – יש סגולה מיוחדת של "פרו ורבו"⁹ (כנועד"ה) גם בכוונת כל אשה נשואה המדליקה שני נרות שבת, כנגד האיש והאשה),

נערך ע"י איתאל גלעדי. מעובד משיעור ערב יהודית – עיד אל בנאת (ח"א). מוצאי כ"ה כסלו תשפ"ג – כפ"ח.

א בראשית יח, יט.

ב שמות רבה טו, כ. וראה בת עין דרושים לחנוכה – ונתבאר באריכות בשיעור חנוכה תשע"ז – על הקשר המיוחד של אברהם אבינו לחנוכה.

ג סך הכל – לו פעמים נר – עולה 9000, סוד "קץ [ק פעמים] שם לחשך" (איוב כח, ג), השייך לסגולת אור החנוכה. תשעת אלפים עולה 1331 – המעוקב (חזקת 3) של 11 (סוד "חד ולא בחושבן" – הקדמת תקו"ז יז, א. ראה אה"ת דברים עמ' יט; יהל אור על תהלים פט"ו עמ' מח; סה"מ עטר"ת עמ' תקפ"ז. ובכ"מ) העולה משיח במספר קדמי (כמבואר באמונה ומודעות עמ' קעב ואילך שחנוכה מכוון כנגד האמונה בביאת המשיח).

ד בראשית א, כח.

ה ראה גם אליה רבה סי' רסג ס"ק ב. ובכ"מ.

הראשון, ל"פרו ורבו" של הנר השני, ובסיום החנוכה שוב נזכרים ב"ב של "בראשית", הזיווג והעיבוד שקודם ללידה של "ברא". ועוד, כשם שבנר ששי מכוונים לשם הוי' בהכאת אותיות (כנ"ל), ב"זאת חנוכה" מכוונים לשם אדני בהכאת אותיות: א פעמים ד פעמים ו פעמים י (בסוד "זה שמי לעלם [כשם שאני נכתב', שם הוי'] וזה זכרי לדר דר [כשם שאני נקרא', שם אדנות]"¹⁷).

שנזכה לחנוכה שמח, עם כל הברכות – כל הכוונות של הנרות בפועל ממש – עד לברכת הגאולה האמתית והשלמה.

יד שמות ג, טו.

בנר שמיני – ה"פ נר (2000) – חוזרים ל"ב רבתי של "בראשית" ומגלים שכל התורה מתחילה מחנוכה, בסוד "נעוץ סופן [החג האחרון בחגי התורה, שנתקן רק בימי בית שני] בתחלתן [ראשית הבריאה]". יש רמז מפורסם¹⁸ שכ"ה כסלו הוא תשעה חדשים בדיוק לפני בריאת העולם בכ"ה אלול – הבריאה (יציאה לבר) היא הלידה ותשעה חדשים קודם מתחיל העיבוד, כאשר נר חנוכה רומז ל"נר דלוק לו על ראשו [של העובר] וצופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו"¹⁹ (זו הקדמה שמתחילה כבר מהנר

שערי אהבה ורצון.

יב בית גנזי (בית הלחמי) חנוכה. אור יקרות (לוריא) מאמר בכ"ה בכסלו יומין דחנוכה (פ"ב) ועוד, וש"נ. יג נדה ל, ב.

ניגון

528 | ט"ז שבט תשפ"ב

The image shows a musical score for a song. It is written in G major (one sharp) and 6/8 time. The score consists of four staves of music, numbered 1, 5, 9, and 13. The melody is simple and repetitive, with a clear cadence at the end of each line. The first staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The second staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The third staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The fourth staff starts with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The melody is simple and repetitive, with a clear cadence at the end of each line.

"הילד השני"

קיצור מהלך השיעור

בברית לנכד הרב, בערב חנוכה, הסביר הרב ענין עמוק בסוד שתי הנפשות בתחלת התניא. מתוך דברי **הצמח־צדק** כי הביטוי "הנפש השנית" מקורו בלשון הפסוק "**הילד השני**" צמחה התבוננות נפלאה על היחס בין **הרע שבנפש הבהמית, הטוב שבנפש הבהמית והנפש האלקית**. כראוי לזמן אמירת הדברים, הכל התקשר גם לניסי **חג החנוכה** ועבודתו המיוחדת.

ופורים הוא ההוד או הפוך?^ד באמת "אלו ואלו דברי אלהים חיים"^ה, ובכל אחד מהחגים דרבנן יש את שתי הבחינות של נצח והוד. כתוב^ו שבחנוכה הנצח הוא הנצחון, שהוא בעצם היום הזה – הנצחון בכ"ד כסלו^ז. הרבי עושה ענין גדול^ח שכאשר מודים על נס חנוכה לא לשכוח את נס הנצחון, מסירות הנפש של החשמונאים, שהוא בעצם היום. ברור שהנצחון הוא נצח ומציאת פך שמן טהור שדולק שמונה

נצח והוד בחנוכה – נס הנצחון ונס פך השמן

שמואל הנביא אמר "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"^א – "נצח ישראל" הוא התיקון של שמואל, שם הרך הנימול. יש בכתבי האריז"ל שאלה לגבי חנוכה ופורים, שהם כנגד שתי הספירות ש"לבר מגופא"^ב (מחוץ ל"גופא" דאורייתא, תורה שבכתב, אלא מדברי סופרים), נצח והוד, מה הנצח ומה ההוד – האם חנוכה הוא הנצח^ג

ד וראה פע"ח שער מקרא קודש פ"ד. ובכ"מ.

ה עירובין יג. ב.

ו וראה גם **מבחר שיעורי התבוננות** חט"ו עמ' 125 ו'143. ובכ"מ.

ז ראה מאירי על שבת כא, ב (וראה לקו"ש ח"י שבהערה הבאה וש"ב).

ח לקו"ש ח"י, חט"ו וחכ"ה לחנוכה.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ברית שמואל (ב"ר מ"מ) ש"י גינזבורג. כ"ד כסלו תשפ"ג – כפ"ח.

א שמואל"א טו, כט.

ב זהר ח"ב קי, ב; רכז, א.

ג פע"ח שער ר"ח חנוכה ופורים פ"ד. ובכ"מ.

משם - מה "איני יודע", כי זו אמונה פשוטה - באה נפש השנית בישראל, שהיא חלק אלוה ממעל ממש

מביא מכתבי האריו"ל^{טז} שיתכן שנשמה מאד גדולה תוולד ל"איש נבוה ושפל" – זהו הביטוי. כלומר, סוד הנשמה הוא גורל. בקדושת ההורים בזמן הזיווג תלויה המשכת לבוש קדוש לנשמה, שדרכו היהודי מקיים את התורה ומצוות – יש לו סיעתא

דשמיא – אבל היא לא מורה על עצם הנשמה שלו, שהיא "חלק אלוה ממעל ממש". בעצם כל יהודי, גם עמי הארץ – כך הוא כותב – בא מחכמתו יתברך ש"הוא וחכמתו אחד"^{יז}. הוא כותב "מחשבתו וחכמתו", "ישראל עלו במחשבה"^{יח}, ועל חכמת ה' נאמר "אנת הוא חכים ולא בחכמה ידיעא"^{יט}. שוב, זהו היחוד של התניא, "ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש".

שער הנון

יש כאן דוגמה חשובה לכך שאדמו"ר הזקן דיין בכל אות^כ, והוא דיין בכל פרדס התורה בכל אות. בפרד"ס כלול גם הרמז של התורה, וגם הרמז כולל כמה דברים. אחד הדברים שכולל חלק הרמז הוא חשבון, "באו חשבון"^{כא}, "עיניך ברכות בחשבון"^{כב}. אם עושים את חשבון המשפט הזה, שנוהגים לחזור עליו הרבה^{כג} – "ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש" – עולה בדיוק 2500, 50 ברבוע. 50 הוא שער הנון. יש פה איזה רמז שה"נפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש" באה משער הנון.

פ"א ופ"ג (ובכ"מ); שפע טל הקדמה בן מאה שנה. ובכ"מ. טז לקו"ת וירא; טעמי המצות בראשית. יז פרדס רמונים ש"ח פט"ו. יח זהר ח"ב קח, ב. בראשית רבה א, ד. יט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו"). כ ראה קיצורים והערות לתניא עמ' קכא. כא במדבר כא, כז. כב שיר השירים ז, ה. כג ראה מנהגי מלך עמ' 32.

ימים בנס היא הוד. על נס פך השמן והדלקת הנרות שמונה ימים נאמר "להודות ולהלל"^ט. הוד היא הספירה השמינית מלמעלה – כשם שבינה (ד"עד הוד אתפשטת") היא הספירה השמינית מלמטה (סוד "רקיעא תמינאה"^א שמתגלה בחנוכה,

כמבואר בדא"ח^ב) – היינו סוד שמונה ימי חנוכה (וכידוע^ג הרמז שחנוכה ר"ת ח נרות והלכה כבית הלל – "להודות ולהלל"). הוד הוא גילוי אור, גילוי אור נסי ("פרסומי ניסא"). אם כן, עיקר הסוד של שמואל הולך על נס הנצחון, "נצח ישראל", ששייך במיוחד להיום.

יום הנצחון - פרק ב בתניא

יש משהו מאד יפה ששייך ליום הנצחון: הרבי הקודם תקן את הסדר של החת"ת, הלמוד היומי בספר התניא. לפי התקנה שלו, בשנה פשוטה – דהיינו, ברוב השנים, יב שנים מתוך יט – החת"ת של ערב חנוכה, יום הנצחון, הוא כל פרק ב של ספר התניא. בדרך כלל הוא מחלק את הפרקים, במיוחד הפרקים היותר גדולים. כאן זהו פרק די גדול, והוא קבע שצריך לומר את כולו ביום אחד. איזה יום? ערב חנוכה. כנראה הפרק הזה הוא הכנה לחג החנוכה.

מה נושא הפרק? זו אחת הנקודות הכי חשובות – אולי הנקודה הכי חשובה – בכל ספר התניא, "ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש". הוא מסביר את הענין של הנפש האלקית, "ויפח באפיו נשמת חיים"^ד, "מאן דנפח מתוכיה נפח"^ה. בסיום הפרק הוא

ט נוסח "על הנסים". י ע"פ הקדמת תקו"ז ז, א. ראה ע"ח שכ"ט פ"ח ועוד. יא זהר ח"א קסב, ב. יב ראה תו"א לד, ג. יג אבודרהם, סדר תפלת חנוכה; מובא באליהו רבה או"ח תרע, י. יד בראשית ב, ז. טו בשם הזהר. ראה עמק המלך שער תיקוני התשובה

"נפש השנית" – "הילד השני"

לכל דבר בתניא יש מקורות. שואל הצמח-צדק^{לכ} – מה מקור הביטוי "נפש השנית"? בפשטות אדמו"ר הזקן כותב "נפש השנית" כי בפרק א הסביר את הנפש הראשונה, שבעצם נכנסת קודם לגוף היהודי^{לג} – נפש הבהמית. הוא הסביר אותה בפרק א, וכתב משהו מאד מענין – שגם המדות הטובות שיש לישראל, רחמנים וגומלי חסדים^{לד}, הן מהנפש הבהמית, כי היא מעץ הדעת טוב ורע, יש בה גם טוב. אחרי שהסביר את הנפש הבהמית הוא כותב על "נפש השנית" – הפשט, שהיא שנית ביחס למה שהיה כתוב בפרק א. בכל אופן, זהו ביטוי לא שגרתי, לא מובן מאליו. כנראה יש משהו בעצם שזו נפש שנית, לא סתם באה אחרי הנפש הראשונה. לכן, אומר הצמח צדק, צריך להיות לכך מקור. הוא אומר שהמקור הוא פסוק בקהלת – "ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש עם הילד השני אשר יעמד תחתיו"^{לה}. "הילד השני" הוא המקור של הביטוי "הנפש השנית". זהו משהו מאד חשוב, שלא כל כך יודעים כאשר לומדים תניא. חשוב לדעת זאת, שיש פסוק בשביל הנפש השנית.

שני ילדים

מיהו "הילד השני"? מה הפירוש שם? שני פסוקים קודם כתוב על "מלך זקן וכסיל" ו"ילד מסכן וחכם"^{לו}. בהמשך הספר ה"איש מסכן חכם ומלט הוא את העיר בחכמתו"^{לז}. הפסוק הבא הוא "מבית הסורים יצא למלך"^{לא} – קשור לפרשת השבוע, פרשת מקץ, שהרי דורשים^{לב} את הפסוק על יוסף הצדיק שיצא מבית האסורים למלך,

כתוב^{לכ} ש-מט שערי בינה (ז ברבוע) הם השגות בכל ה"ז חכמות שה' ברא בעולם^{לח}, אבל שער הנון הוא ידיעת האלקות. את עצמותו יתברך אי אפשר לדעת, "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^{לט}. על כך כתוב שלומדים ממשה רבינו – שאמר "כחצות" ולא 'בחצות' – "לעולם ילמד אדם את לשונו לומר איני יודע"^{לז}. כתוב בחסידות^{לא} ש"איני יודע" של משה רבינו^{לב} היינו שער הנון. הידיעה לומר "איני יודע" היא עצמה ידיעת האלקות, שער הנון. משם – מה"איני יודע", כי זו אמונה פשוטה – באה נפש השנית בישראל, שהיא חלק אלוה ממעל ממש. המיוחד של הנשמה הוא האמונה.

אמונה היא למעלה מהשגה. הסברנו ב"ט כסלוק^{לז} שהשגה נקראת "עד ולא עד בכלל", אי אפשר אף פעם להגיע לתכלית ההשגה, אבל אמונה היא "עד ועד בכלל" – באמונה תופסים את העצמות, כאילו יודעים את העצמות. זו האמונה שלנו. לכן כתוב ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^{לז} כי אם "ברעותא דלבא"^{לא} – ברעותא דלבא, שם האמונה של היהודי, כביכול תופסים את עצמותו יתברך.

"הילד השני" הוא המקור של הביטוי "הנפש השנית". זהו משהו מאד חשוב, שלא כל כך יודעים כאשר לומדים תניא

כד הקדמת הרמב"ן עה"ת.

כה חובות הלבבות שער הבחינה פ"ד ועוד.

כו ברכות ד, א.

כז ראה לקוטי הלכות ספיה"ע ה"א.

כח ידוע בכתבי האריז"ל (שער הפסוקים שמות ועוד) שסוד משה הוא יחוד קסא-קפד. קסא, שנולה "איני יודע", היינו פנימיות אמא, "פנימיות אמא פנימיות עתיק" (הגהת הרנ"ש לאוצ"ח שער עתיק פ"ד; תורת שמואל תרכ"ז עמ' לד ו'עח), סוד שער הנון, ו'קפד היינו אחורי חכמה.

כט נדפס לקמן.

ל ע"פ הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

לא תו"א כז, א; צח, א. ובכ"מ.

לב קיצורים והערות לספר התניא עמ' עב.

לג ראה בראשית רבה לד, י. וראה גם לקמן הערה מב.

לד יבמות עט, א.

לה קהלת ד, טו.

לו שם פסוק יג.

לז שם ט, טו.

לח שם ד, יד.

לט בראשית רבה פט, ג. הובא במפרשים לקהלת שם.

את ה"מלך זקן וכסיל" צריך להכניע, להוריד אותו מהמלכות - הוא לא ראוי להיות מלך

הכנעה הבדלה המתקנה^מ (חש"מל-מל, שכאן הם זקן-ילד-ילד): את ה"מלך זקן וכסיל" צריך להכניע, להוריד אותו מהמלכות – הוא לא ראוי להיות מלך. ההבדלה היא גילוי הקדושה, גילוי האור במקום החשך, היא ה"ילד מסכן וחכם" שיצא מבית האסורים, סוד משיח בן יוסף (שיצא מבית האסורים, כנ"ל). הילד השני הוא כבר משיח בן דוד^מ, היצר הטוב שיש לו מעלה של "דמה קרני בהוי" – הבחינה של ההמתקה, שמיד נסביר יותר. במושגים של ספר התניא, ההבדלה היא אתכפיא וההמתקה היא אתהפכא^מ – אז אפשר לראות כאן שתי בחינות בעבודת הנפש האלקית.

שני יצרים טובים – בהמי ואלקי

איך שהסברנו כעת, משמע שיש נפש בהמית, "מלך זקן וכסיל", ושתי בחינות של נפש אלקית, "ילד מסכן וחכם" ו"הילד השני". אבל אפשר להתבונן בעוד אופן, עמוק יותר:

אדמו"ר הזקן מביא משער הקדושה^מ "דלכל איש ישראל אחד צדיק ואחד רשע יש שתי נשמות, דכתיב 'ונשמות אני עשיתי', שהן שתי נפשות...". אחר כך מיד יש הסבר של "נפש אחת" מצד הקליפה וסט"א, שבישראל היא מסוד עץ הדעת טוב ורע, ובפרק הבא ההסבר של "ונפש השנית בישראל". הפסוק המלא הוא "כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי"^מ. רש"י מסביר ש"יעטוף" הוא לשון הכנעה – "כאשר 'רוח' האדם שהוא 'מלפני', שניתן בו מאתי, 'יעטוף', יודה ויכנע על מעלו". כלומר, ההכנעה

מד כש"ט (קה"ת) אות כח.

מה אכן, "השני" עולה יוסף הצדיק – התכללות משיח בן יוסף במשיח בן דוד (כדלקמן שעל ה"ילד מסכן וחכם" להתחבר עם "הילד השני" ולהכליל בו).

מו ראה סעודת משיח תשע"ה (ואילך). ובכ"מ.

מז ראה שערי קדושה בתחילתו (ובע"ח ש"פ פ"ב).

מח ישעיה נז, טז.

כפי שקוראים בחת"ת של היום. אחר כך בא הפסוק הזה, קהלת אומר "ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש עם הילד השני אשר יעמד תחתיו".

האם הילד השני הזה הוא הילד שהיה מוזכר קודם, ה"ילד

מסכן וחכם"? רוב המפרשים^מ אומרים שהיות שכתוב "הילד השני" הכוונה שזהו עוד ילד. על הילד הראשון, לפי סדר הפסוקים, כתוב "מבית הסורים יצא למלך", אז יתכן – וכך יש מפרשים שמסבירים^מ – שזהו הבן שלו. קודם יש "מלך זקן וכסיל". אחריו יש "ילד מסכן וחכם" שבחמתו מציל את העיר, ואזי "מבית הסורים יצא למלך", ואחר כך כתוב "ראיתי את כל החיים המהלכים תחת השמש עם הילד השני אשר יעמד תחתיו" – תחת מי? יש מי שאומר שהוא עומד תחת הילד הראשון, המסכן וחכם. אם הצמח צדק אומר שזהו המקור של "נפש השנית בישראל" צריך לתת את הדעת, להתבונן בענין.

הכנעה הבדלה המתקנה

לפי הפירוש הזה, יש פה שלש דמויות – את ה"מלך זקן וכסיל", שהוא היצר הרע; את ה"ילד מסכן וחכם", שהוא היצר הטוב^מ; חז"ל אומרים בפירוש^מ ש"עם הילד השני" בפסוק הבא הוא היצר הטוב. אם כן, יש פה שני יצר טוב. כל ילד הוא יצר טוב – ה"ילד מסכן וחכם" הוא ודאי יצר טוב, הממלט את העיר, ואחר כך יש את "הילד השני", שגם הוא יצר טוב.

איך אפשר להסביר את שלשת אלה? הצמח-צדק כבר לא כותב, אבל אפשר להסביר זאת בדרך שאנחנו אוהבים ולומר ששלשת אלה הם שלשה שלבים שבלשון הבעל שם טוב נקראים

מ ראה מצודות דוד, רלב"ג וספורנו.

מא ראה פירוש ר"א פריצול.

מב קהלת רבה עה"פ.

מג קהלת רבה עה"פ.

צדק משאיר את השאלה הזו בצריך עיון²³, ושאר המפרשים²⁴, כולל הרב²⁵, מסבירים שגם וגם – המדות הטובות של ישראל באות הן מצד הטוב שבנפש הבהמית והן מצד הנפש האלקית, בשתי מדרגות. אפשר להסביר זאת לפי קונטרס ההתפעלות, שעסקנו בו לאחרונה²⁶, שם מוסבר שיש "התפעלות חיי בשר" ו"התפעלות חיי אלוה" – "התפעלות חיי בשר" היא הצד הטוב של הנפש הבהמית ו"התפעלות חיי אלוה" היא התפעלות הנפש האלקית. כל טבע יהודי כולל את שני הממדים האלה. זהו ווארט מאד חשוב בשביל לחבר את ה"ילד מסכן וחכם", אם נסביר שהוא הטוב של הנה"ב, עם "הילד השני", שהוא "נפש השנית בישראל". כלומר, שיש מכנה משותף – שניהם ילדים טובים, 'ילד טוב ירושלים', עם המדות הטובות של גומלי חסדים ורחמנים.

השניות – כח החיבור במצוות הכפולות

הצמח צדק מסביר ש"הילד השני", "נפש השנית בישראל", היינו הכח של היצר הטוב לייחד יחד שני דברים²⁷, החל מזה שהוא יכול לברר את הנפש הבהמית, להוציא ממנה את כל רפה ניצוצין ("ילד מסכן וחכם", כנ"ל) ולחבר עם הקדושה. הוא אומר ש"הילד השני" הכוונה שיש לו כח לחבר שני דברים – שני דברים הפוכים, זו ממש המתקה. ה"ילד מסכן וחכם" הוא הבדלה, כנ"ל, אבל היכולת לחזור ל"מלך זקן וכסיל", לברר אותו ולייחד אותו עם הקדושה – ואז

בפסוק היא ברוח, הקודמת עוד לשתי הנשמות (רוח־נשמה־נשמה גם הוא מבנה חש־מל־מל, המתאים כאן לזקן־ילד־ילד).

מכיון שמפורש בדברי רבי חיים ויטאל ואחריו בתניא ש"נשמות" היינו נפש בהמית ונפש אלקית, יוצא שיש כאן שתי בחינות של נפש בהמית ואז נפש אלקית. מה פירוש? את הרע שבנפש הבהמית – שעיקרו הפניה לגרמיה, גאוה ואינטרסנטיות, "כל טיבו דעבדין לגרמיהו עבדין"^{מט} – צריך להכניע לגמרי. החידוש כאן שההבדלה שייכת בעיקר לטוב של הנפש הבהמית – המדות של רחמנים וגומלי חסדים שמצד הנפש הבהמית – תכלית הנפש הבהמית היא לעשות בתוכה בירורים של הבדלה בין טוב ורע. ההמתקה בעצמה, שהיא כבר עבודת היחודים (כפי שמיד נסביר), שייכת ל"נפש השנית". כלומר, יש כאן יצר הרע, שהוא הרע של הנפש הבהמית; יצר הטוב, "ילד מסכן וחכם", שהוא עדיין הטוב של הנפש הבהמית (ורמז מובהק: "ילד מסכן וחכם" עולה רפה, כללות הניצוצות הקדושים שעלינו לברר מתוך השבירה, מתוך הנפש הבהמית); ועוד מדרגה של יצר הטוב, "הילד השני", שהוא הטוב השלם של הנפש האלקית, "נפש השנית בישראל".

תכלית הנפש
הבהמית היא
לעשות בתוכה
בירורים של
הבדלה בין טוב
ורע. ההמתקה
בעצמה שייכת
ל"נפש השנית"

זהו גם הסבר יפה לסתירה הידועה³⁰ בתניא – בפרק א כתוב שהמדות הטובות הטבעיות של ישראל הן מצד הטוב שבנפש הבהמית ובאגרת הקדש³¹ כתוב שהן מצד הנפש האלקית. הצמח

נב לקוטי הגהות לספר התניא עמ' ז.
נג ראה לקוטי ביאורים (קארף) ח"א עמ' כו. ועוד.
נד ראה המובא בתניא עם מ"מ כו' (חיתריק) פ"א סנ"ג (עמ' מה).

נה בשיעור ליל שבת יוצא השתא – נדפס בגליון וישלח.
נו מבואר בסוד "קו וחוט" שקו היינו חיצוניות הקו, כח המחלק והמודד שבו, וחוט היינו פנימיות הקו, הכח התופר והמחבר שבו (כפי שדובר גם בהתוועדות י"ט כסלו השתא – ראה בנדפס לקמן). הפסוק המייחד את שתי הבחינות הוא "תקות חוט השני" (יהושע ב, יח) – "השני" שייך לכח המחבר של ה"חוט".

מט תקו"ז תקו"ו (כב, א).
נ ראה גם סה"מ תרנ"ה עמ' רכז; ד"ה "ויחלום" תש"ח ס"ז.
נא ס"ב.

"הילד השני" הכוונה שיש לו כח לחבר שני דברים - שני דברים הפוכים, זו ממש המתקה

של שתי מצוות (מזווה ונר חנוכה), יש כפילות של שני עניינים: כמו שהרבי כותב בכמה וכמה שיחות^ב, שתי המצוות שצריך לחבר בתודעה שלנו הן הנצחון והנרות – הנצחון של החשמונאים ונס פך השמן הטהור שהספיק לדלוק שמונה ימים. בעצם, זהו יחוד נצח והוד שהסברנו. "איהו בנצח ואיהי בהוד"^{בב} – אם יש יחוד זו"נ מעמד הזכר והנקבה ביחוד הוא נצח והוד, הוא עומד בנצח והיא עומדת, נצבת, בהוד.

בכלל, כל ה'ראש' של "מוסיף והולך"^ג בחנוכה, כאשר בכל יום מוסיפים עוד קומה, אומר שכך כל יום ביחס ליום שלפניו הוא "השני", תוספת למה שהיה עד כה – ה"מהדרין מן המהדרין" מוסיפים תמיד קומה של "הידור מצוה" על המצוה עצמה (בסוד "חכם לב יקח מצות"^ד, כאשר עיקר הידור הוא הכוונה והשמחה של מצוה^ה).

רמזי סיכום

כל זה הסוד של "הילד השני", ששייך להיום בהשגחה פרטית – צריך ללמוד היום כל פרק ב של תניא קדישא, החל מ"נפש השנית" וכלה בכך שיתכן שהנשמה הכי גדולה תוולד לאיש נבזה ושפל. בכל אופן, מאד חשוב לקדש עצמו בשעת תשמיש, כדי להמשיך לילד לבוש קדוש, דרכו הוא מקיים את המצוות במחשבה, דבור ומעשה – שלשת לבושי הנפש. לאדם יש מחשבה, דבור ומעשה, והקדושה שלהם תלויה בקדושה שהוא מקבל מההורים.

הקדושה יתרה מאד, מתגלה אור הסובב ועד העצמות ממש, בסוד היחוד, נשיאת ההפכים – היא הכח המיוחד של "נפש השנית", שרמוזה במלה "השני". הוא מסביר שבין המצוות בתורה שלנו חלק מהמצוות

הן מצוות כפולות, מצוות מיוחדות שיש בהן יחוד של שנים^ז. הדוגמה העיקרית היא "כל מעשי שבת כפולים"^ח, "לחם משנה"^ט, אבל יש בחז"ל עוד כמה דוגמאות. אחת הדוגמאות, שחשובה לנו כעת, היא "מזווה מימין ונר חנוכה משמאל"^י. כלומה, כאשר מקיימים את מצוות חנוכה בעצם עושים יחוד בין "מזווה מימין" ל"נר חנוכה משמאל". זהו פירוש "הילד השני", "נפש השנית". הדוגמה של חנוכה היא שתי מצוות שמתחברות, והוא כותב שכל פעם שיש שתי מצוות שמתחברות אחת היא מלכות והשניה ז"א, יחוד זו"נ.

עוד דוגמה בחז"ל היא שכאשר עושים ברית מילה, המצוה שזכינו כעת לקיים, יש מילה ופריעה – "מל ולא פרע כאילו לא מל"^{יא}. הוא אומר שמילה ופריעה עושה מהילד, הרך הנימול, "הילד השני" – שעשו לו שתי פעולות יחד, מילה, שהיא חיתוך העור הגס, ופריעה, שהיא הקריעה של הקרום הדק, עם גילוי העטרה. כשעושים לילד ברית מילה הוא צריך להיות כל הזמן "ילד השני" ששומר על הברית ושומר על הכח שקבל בברית המילה לעשות יחודים, המשמעות של "השני".

גם במצות חנוכה עצמה, חוץ מהחיבור

נד עפ"י זהר ח"א רלח, ב.

נח ראה מדרש תהלים צב. והנה, חיבור "ילד מסכן וחכם" עם "הילד השני" עולה שבת (זך פעמים הוי', היהלום של שם הוי') – הכל בסוד "אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות [שבתוך כל שבת] מיד נגאלין" (שבת קיח, ב. וראה לקו"ת בהר מא, א ע"פ זהר ח"א ה, ב).

נט שמות טז, כב.

ס ראה שבת כב, א.

סא שבת פ"ט מ"ו.

סב ע"ח שער הכללים פ"א. ובכ"מ.

סג שבת כא, ב.

סד משלי י, ח.

סה ראה כש"ט (קה"ת) אות ט.

סו סוד הידור מצוה שייך למלך הדר, ראית עולם התיקון, ששם עירו פעו (בראשית לו, לט). הדר-פעו עולה "השני" (העולה גם יוסף הצדיק, כנ"ל הערה מה – פעו עולה יוסף והדר עולה הצדיק).

"הילד השני" הוא הכח לאהוב את ה' בשני יצריך, גם נפש האלקית וגם נפש הבהמית

"הילד השני אשר יעמד תחתיו". המלה הראשונה בפסוק היא **"ראיתי"**, ששוה ג"פ **אור**. אחר כך כתוב **"אשר יעמד תחתיו"**, שעולה ז"פ **אור** (רק ראשי וסופי התיבות עולים ג"פ **אור**, כמו **"ראיתי"**, ואמצעי התיבות עוד ד"פ **אור**). אם כן, כל הפסוק הזה מלא אור של נרות חנוכה. הצמח צדק כותב שהענין של **"הילד השני"**, שיש לו כח לייחד את השנים, הוא בתוך **"ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך"**^ט, "בשני יצריך"^ט. "הילד השני" הוא הכח לאהוב את ה' בשני יצריך, גם נפש האלקית וגם נפש הבהמית – עיקר ההמתקה, אחרי שיש הבדלה ואחרי שיש גם הכנעה. העיקר הוא להגיע ל"ילד השני", המתקה לחיים לחיים.

לחיים לחיים, לילד הזה מסתמא יש נשמה גדולה, ובוודאי קבל מההורים לבוש קדוש, וכך שכל החיים צריך להיות "הילד השני" – "נפש השנית בישראל" היא כל החיים "עם הילד השני אשר יעמד תחתיו". כמה שוה **"הילד השני"** (מקור הביטוי הנפש השנית)? **אור אין סוף**, **"ואהבת"**, פעמיים **אור** – גם יחוד של שנים. כלומר, ממוצע המלים **"הילד השני"** הוא **אור**, כמו אור של חנוכה. הסוד של **אור-אור**, **"ואהבת"**, הוא גימטריא שמובאת ומוסברת בספר התניא^ט. שזוכה כולנו להיות

הלומד על מְנַח לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ הנצח בחנוכה הוא נס הנצחון וההוד בחנוכה הוא נס פך השמן.
- ◆ יסוד התניא – "ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש" – הוא ההכנה לחנוכה.
- ◆ "ונפש השנית בישראל היא חלק אלוה ממעל ממש" באה מסוד שער הנון – האמונה שמעל כל ההשגות.
- ◆ מקור הביטוי "הנפש השנית" הוא בלשון הפסוק "הילד השני" (תיאור ליצר הטוב בקהלת).
- ◆ היחס ל"מלך זקן וכסיל", "ילד מסכן וחכם" ו"הילד השני" הוא עבודת הכנעה-הבדלה-המתקה.
- ◆ עבודות הנפש האלקית – אתכפיא ואתהפכא – הן הבדלה והמתקה.
- ◆ יצר הרע הוא הרע של הנפש הבהמית.
- ◆ לכל אדם יש שני יצרים טובים – הטוב של הנפש הבהמית (ה'מזמין' הבדלה) והנפש האלקית (השואפת להמתקה).
- ◆ המכנה המשותף של שני היצרים הטובים, הבהמי והאלוקי, הוא המדות הטובות שבטבע ישראל, רחמנים וגומלי חסדים.
- ◆ עבודת "הילד השני" היא לחבר שנים יחד – עבודת ה' "בשני יצריך".
- ◆ כח חיבור השנים מתבטא במצוות כפולות שונות.
- ◆ בחנוכה מתגלה כח "הילד השני" ביחוד "מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל", בחיבור הנצח (נס הנצחון) וההוד (נס הנרות) ובעצם ההתקדמות של "מוסיף והולך" בכל יום.
- ◆ **"הילד השני"** עולה **"ואהבת"** (שניות של **אור-אור**) – "ואהבת... בכל לבבך" – בשני יצריך.

שיעור

התוועדות י"ט כסלו (ח"א)

סוד העצמות

קיצור מהלך השיעור

חלק חשוב של התוועדות י"ט כסלו המופלאה לה זכינו השנה עסק בעצם הלוח של החסידות – יחסיו של יהודי עם עצמותו ומהותו יתברך. מחד, "לית מחשבה תפיסא ביה כלל". מאידך, יהודי קשור לפשיטות העצמות – באמונה בה' יתברך, בתפלה אליו ובבטחון בו. ומצד נוסף, הקשר העצמי שלנו עם עצמות ה' מתפרט לריבוי גוונים של עבודה ממשית בתוך המציאות. פרק א עוסק בעיקר בפן ה'עבודה' של ה"רצוא ושוב" בין הדבקות בעצמות לעבודת ה' בפועל בתורה, תשובה ותפלה. פרק ב הוא פרק 'השכלה' חסידית מופלא, המפרט פרצוף שלם במדרגות שלפני העולמות שלנו, להן ניתן עדיין לקרוא ה' יתברך, ומחדד כי גם כאשר מגדירים הגדרות ומשיגים השגות בעצמות, כביכול, מדובר במדרגות שניתן להגדיר בהשתלשלות העצמות' הנוגעת בסופו של דבר אלינו ולא בעצמותו ומהותו ממש, הנתפסות רק באמונה. חלקה השני של התוועדות – שעסק בנושאים 'נגישים' יותר – יפורסם אי"ה בשבוע הבא.

הוא כותב במכתב^ב, שהרבי מביא ב"היום יום" של היום, "וכשקירתי בספר תהלים בפסוק 'פדה בשלום נפשי', קודם שהתחלתי פסוק שלאחריו, יצאתי בשלום מה' שלום". בשיר שחברו לכבוד הפסוק הזה כללו את כל הפסוקים עד סוף הפרק – ששה פסוקים סך הכל,

– כפ"ח.

א תהלים נה, יט.

ב אג"ק אדה"ז אגרת נט.

א. "אם רץ לבך – שוב!"

"פדה בשלום נפשי... ואני אבטח בך"

גוט יום טוב גוט יום טוב, לחיים לחיים, לשנה טובה בלימוד החסידות ובדרכי החסידות תכתבו ותחתמו!

כמו כל שנה, אנחנו מתכוונים עכשיו לשיר את הניגון של הגאולה של אדמו"ר הזקן – "פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי"^א.

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי י"ט כסלו תשפ"ג

הדבקות בה' יתברך, בעצמות ממש, היא באמצעות **כב** אותיות התורה, אבל התכל'ס היא להגיע ל"בך" פשוטו כמשמעו.

בך היינו **כב**, אבל היות שה"כ היא סופית, ך פשוטה, בחשבון דאותיות מנצפ"ך היא שוה 500. כלומר, "בך" שוה 502, **אמונה פשוטה**. זהו גם הרמז של חיי האבות, כך מובא בספרים – אברהם אבינו חי 175 שנים, יצחק 180 ויעקב 147, יחד 502. "הכל הולך אחר הפתיחה"^א, אברהם אבינו, "ראש כל המאמינים"^ב – אנחנו "מאמינים בני מאמינים"^ג **באמונה פשוטה**, והאמונה הפשוטה שלנו תופסת בעצמותו יתברך, "בך" ממש. זו המגמה של האבות ו"מעשה אבות סימן לבנים"^ד.

בהשגה אי אפשר להשיג את ה', את העצמות. את האורות של ה' אפשר להשיג, "כל חדא וחדא לפום שיעורא דיליה"^ט, "נודע בשערים בעלה"^{טו}, אבל על עצמות ה' כתוב שלית מחשבה תפיסא ביה כלל וכלל. איך מתחיל "פתח אליהו", שאנחנו אומרים כל שבוע לפני שבת (ויש שאומרים בכל יום)? "פתח אליהו ואמר אתה הוא חד ולא בחושבן אתה הוא עילאה על כל עילאין סתימא על כל סתימין לית מחשבה תפיסא בך כלל"^{טז}. המחשבה לא תופסת בה'. המחשבה היא ההשגה השכלית, וגם ההשגה של השכל של הנפש האלקית, שהוא שכל אלוקי, לא תופסת בעצמות ה'.

על "לית מחשבה תפיסא ביה כלל" כתוב בתניא בפירוש "כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצותיה"^י, במקום אחר כתוב "אלא

אותם שרים יחד, עד שמגיעים לשיא של הכל, המלים האחרונות של הפרק, "הכל הולך אחר החיתום"^א: "ואני אבטח בך". כשמגיעים ל"ואני אבטח בך" חוזרים הרבה פעמים, בהתלהבות גדולה. כל התכל'ס של השיר, של הגאולה של אדמו"ר הזקן, היא להגיע ל"ואני אבטח בך".

"בך" – בעצמותך

"בך" היינו עצמות ה', "עצמותו ומהותו יתברך ממש", כלשון הצמח-צדק, שגם מובאת בלוח "היום יום"^ב. **בך** רומז גם ל-**כב** אתון דאורייתא. הרי "אורייתא וקוב"ה כולא חד ממש", לכן באמצעות **כב** אותיות

התורה מגיעים לבטוח – בטחון לשון דבקות^א, "וטח את הבית"^ב, **בטח**, "ישראל בטח בהוי"^ט.

כשמגיעים ל"ואני אבטח בך" חוזרים הרבה פעמים, בהתלהבות גדולה. כל התכל'ס של השיר, של הגאולה של אדמו"ר הזקן, היא להגיע ל"ואני אבטח בך"

ג ברכות יב, א.

ד שרש מצות התפלה פ"מ. שם אמורים הדברים בתיאור אהבת אדמו"ר הזקן לה; במדרגת "ועמך לא חפצתי" (תהלים עג, כה), שלא לחפץ בשום דבר ש"עמך" אלא רק בך עצמך ממש. על דרך זה מוסבר בדא"ח בסוד "כי עמך מקור חיים" (תהלים לו, י) כי "עמך" אינו אתה (ומה שה' הוא "מקור חיים" של כל העולמות הוא רק ב"אור המאיר לזולתו" ש"עמו"). אכן, בפסוק "כי עמך הסליחה למען תורא" (תהלים קל, ד) מוסבר (לקו"ת דרושים לר"ה נד, ב ודרושים לשבת שובה סו, ד) ש"עמך" היינו "עמך ממש", בחינת עצמותך – דווקא מהעצמות, הנתפסת רק באמונה פשוטה (כדלקמן). באה שליחה ומחילה, והכל "למען תורא", אתה בעצמך (כידוע שהיראה היא מפני העצמות ואילו האהבה היא כלפי הגילויים, חוץ מאשר אהבת "ובכל מאדך", אהבת אדמו"ר הזקן הנ"ל, שהיא אל העצמות – אך אזי נאמר בה "אם רץ לבך שוב וכו'", כדלקמן בפנים בארוכה).

ה ח"י כסלו.

ו ראה זהר ח"א כד, א; ח"ב ס, א; תקו"ז ריש תקו"ו; תקו"ו כד; תניא פ"ג פכ"ג; לקו"ת נצבים מו, א.

ז ראה מאמר "אמונה ובטחון" בספר **לב לדעת** עמ' נו ואילך.

ח ויקרא יד, מב.

ט תהלים קטו, ט.

י אגרא דכלה ר"פ לך לך (על "ונברכו בך").

יא ע"פ פרקי דרבי אליעזר פמ"ב.

יב שמות רבה כג, ה (ע"פ שה"ש ד, ח).

יג שבת צז, א; שמות רבה ג, י; תנחומא שמות כג.

יד ראה סוטה לד, א.

טו ע"פ זהר ח"א קג, ב.

טז משלי לא, כג.

יז הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

יח תניא פ"ד.

העצמות נתפסת באמונה, שהביטוי שלה הוא ברעותא דלבא, והמעשה בפועל של האמונה הוא לימוד תורה וקיום מצוות

— סה"כ 26, כמספר שם הוי' (שערכו זהה גם במספר סידורי). כמה שוה "בך" 2 ו-11, שוה 13, בדיוק החצי של 26, בגימטריא אחד. כלומר, ההתחלה, "פדה", היא הוי', והסוף, "בך", הוא אחד, "הוי' אחד", "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"¹. כוונה יפה מאד כשנשיר כעת.

הפסוק השלישי, "בתלת זימני הוי חזקה", שהבטחון־הדבקות של הנשמה שלנו הוא "בך", בעצמותך, הוא פסוק שאומרים כמה פעמים ביום בתפלה — "הוי' צבאות אשרי אדם בטח בך"², כבר בפרק פד בתהלים.

הניקוד של "בך" שונה בין הפסוקים, אבל אותן אותיות ואותה משמעות — "ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דרשיך הוי'", "ואני אבטח בך", "אשרי אדם בטח בך". מה הסדר הפנימי, ההתבוננות, של שלשת הפסוקים?

ידיעת המציאות ואמונה במהות

הפסוק הראשון אומר שבשביל להגיע לבטחון צריך להיות "יודעי שמך". אמרנו שבעצמות אין ידיעה, אי אפשר לדעת, גם בשכל של הנפש האלקית, את עצמותו יתברך — רק להאמין בו. מוסבר באריכות בחסידות³ שכח האמונה בנפש הוא כח אלקי שלמעלה מהשכל האלקי של הנפש האלקית, באין ערוך למעלה. ליהודי יש שכל אלקי להשיג את התורה, גם את ה"רזין דאורייתא" וגם את ה"רזין דרזין דאורייתא" — זה חשוב מאד — אבל השכל יכול לתפוס עד, בלשון החסידות, ל"ידיעת המציאות" של ה' יתברך. כלומר, המציאות של עצמות ה'. אפשר להשיג רק את המציאות — אבל לא את המהות. כמו שהמקובלים כותבים⁴, אפשר וצריך

ברעותא דלבא⁵ ובמקום אחד כתוב "אלא באמונה"⁶. כלומר, העצמות נתפסת באמונה, שהביטוי שלה הוא ברעותא דלבא, והמעשה בפועל של האמונה הוא לימוד תורה וקיום מצוות. הכל הוא עצמות, "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁷ ממש. ישראל היינו הרעותא דלבא, האמונה הפשוטה של ישראל.

שלשה פסוקי בטחון "בך"

שוב, השיא של הגאולה הוא להגיע ל"בך", "ואני אבטח בך", דבקות "בך". יש שלשה פסוקים בתנ"ך, כולם בספר תהלים, של בטחון ו"בך" ביחד⁸:

לפי סדר הפסוקים, הראשון הוא "ויבטחו בך יודעי שמך כי לא עזבת דרשיך הוי"⁹, "בך" היינו בעצמותך. מי בוטח בך? "יודעי שמך", תיכף נסביר. "כי לא עזבת דרשיך הוי'", "בכל לבי דרשתיך"¹⁰ — יהודי שדורש גם קשור ודבוק, ודבוק הוא בעצם בטוח, בעצמות ה'.

הפסוק השני הוא הפסוק שלנו, פרק נה, "ואני אבטח בך". מתחיל "פדה בשלום נפשי" ונגמר "ואני אבטח בך". יש רמז מאד יפה, שאם עושים את החשבון במספר סידורי, כל אות לפי הסדר שלה באלף־בית, כמה שוה המלה "פדה"? **פ** היא האות ה־11, **ט**ו**ב**, **ד** היא 4 ו־ה היא 5

יט' תו"א וישב כז, א; מג"א צח, א. ובכ"מ.

כ עיין באגרת מו"ה ר"א מהומיל (נדפסה בספר לב לדעת עמ' קסט).

כא ע"פ זהר ח"ג עג, א.

כב בשלשת הפסוקים מופיע שרש בטח לפני "בך" — יש עוד ה פסוקים בתנ"ך בהם יש "בך" לפני שרש בטח (ישעיה כו, ג; תהלים כב, ה; שם כה, ב; שם קמג, ח) — וראה עוד בשיעור מוצאי כ"ה כסלו השתא. הפסוק השלישי — "אלך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו" — חשוב במיוחד השנה, משום שהוא עולה תשפ"ג, זו שנה בסימן של בטחון בך (יש עליו גם ניגון חבי"ד שכדאי לשיר השנה). יצויין שגם ברכת "על הצדיקים" מסיימת "כי בך בטחנו".

כג תהלים ט, יא.

כד שם קיט, י.

כה דברים ו, ד.

כו תהלים פד, יג.

כז ראה תו"א ו, א. ובכ"מ.

כח אור השכל ח"ו (ובכ"מ); פרדס רמונים ש"ג פ"א;

הם דווקא מהרמ"ק^{לא}. הרמ"ק כותב בספר אילמה רבתי^{לב} – וכך כותבים עוד מקובלים^{לג} – שהאמונה צריכה להיות ב"רצוא ושוב כמראה הבזק"^{לד}. ה"רצוא" הוא לדעת, להמשיך בשכל את ידיעת המציאות, מה שהוא יתברך מחויב המציאות. אבל הוא כותב ווארט יפה: ברגע שמשעה נתפס בשכל – הדמיון, כח המדמה, הכח לצייר, רץ אחרי השכל. זה הלשון שלו – הדמיון רץ אחרי השכל. על כך כתוב בספר יצירה "אם רץ לבך – שוב"^{לה}. צריך להיות "יודעי שמך", אבל ברגע שיש ידיעה כל שהיא הדמיון מתחיל להתעורר ולרוץ אחרי השכל הזה, ואז נאמר "אם רץ לבך – שוב", "שוב לאחור, שנאמר 'והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק'".

רבי אייזיק מהומיל מסביר^{לו} שהנפש האלקית חיה – "ואתם הדבקים בהוי' אלהיכם חיים כלכם היום"^{לז}. הדבקות שלנו חיה – וחיים הם דופק, דופק הוא "רצוא ושוב". מהו ה"רצוא ושוב" של עצם הנשמה? "רצוא ושוב" בין ה' הוא הכל' ('גאט איז אלץ') ל'הכל הוא ה' ("אלץ איז גאט"). "אם רץ לבך" ש'ה' הוא הכל' מיד צריך לשוב להכרה ש'הכל הוא ה'". מה"רצוא" של "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלהים אין עוד מלבדו"^{לא} צריך "שוב" ל"וידעת היום והשבת אל לבבך כי הוי' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד"^{לב}. הפסוק הראשון הוא ה'הכל הוא ה', "אין עוד מלבדו", אין חוץ ממנו, והפסוק השני הוא ה"שוב" אל 'אלץ איז גאט', 'הכל הוא ה', ובו יש גם מציאות של שמים וארץ, 'בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'. אי אפשר להשאיר בשום מצב יותר

וחייבים לדעת שהוא "מחויב המציאות", שמציאותו מעצמותו יתברך – רק הוא, העצמות, יכול לברוא את העולם שלנו יש מאין ואפס המוחלט, כמו שכתוב באגרת הקדש^{לט}. השם הוא רק המציאות של ה'. גם השם העצמי של הקב"ה – שנקרא בלשון החסידות בחינת "יחיד" שלפני הצמצום^{לז}, שמו כמותו ממש, כמו שעוד נסביר – הוא רק המציאות של ה'. כאשר קוראים למישהו בשם תופסים רק את המציאות שלו, לא את המהות שלו. זהו המקסימום שאפשר לתפוס בשכל. חייבים לדעת שה' נמצא, כמוכן, שיש ה', ושהוא מחויב המציאות, ושהוא ורק הוא, העצמות, בורא אותנו בכל רגע תמיד יש מאין ואפס המוחלט – אבל מעל לידיעת המציאות אי אפשר להשיג, אי אפשר לדעת מה הוא ואיך הוא ואיך הוא בורא את העולם בכל רגע יש מאין ואפס המוחלט. את כל זה אי אפשר לדעת – אפשר רק להאמין. שוב, אפשר לתפוס זאת רק בכח האמונה – שהוא תופעה אלקית ממש, קדוש ונבדל לחלוטין מהשכל, גם השכל של הנפש האלקית.

ה"רצוא ושוב" של "יודעי שמך"

בכל אופן, מי בוטח בך? "יודעי שמך". השער כדי להגיע לבטחון "בך" הוא כן הדעת. הבעל שם טוב אמר שהרבה עיקרי ויסודות האמונה שאני מלמד, תורת הבעל שם טוב, תורת משיח,

צריך להיות "יודעי שמך", אבל ברגע שיש ידיעה כל שהיא הדמיון מתחיל להתעורר ולרוץ אחרי השכל הזה, ואז נאמר "אם רץ לבך – שוב"

לא גנזי נסתרות (ביחובסקי) חלק אור ישראל אגרת נה.

לב מעין א עין כל הארץ תמר א פ"י.

לג ראה גם דעת ותבונה (לבא"ח) פתיחה שניה.

לד יחזקאל א, יד.

לה ספר יצירה פ"א מ"ח.

לו ראה הנ"ל הערה כ (עמי קסז ואילך).

לז דברים ד, ד.

לח שם ד, לה.

לט שם פסוק לט.

של"ה תולדות אדם בית ה'. וראה אילמה רבתי הנסמן להלן הערה לב.

כט אגה"ק כ.

ל ראה שער היחוד (לאדה"א) פ"א. ובכ"מ.

בעבודת ה' צריך לשאוף להגיע למקום - איזה מקום? "מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם"

שהוא מציאותו יתברך, הדמיון רוצה לצייר את המהות – 'מי זה? מה זה? איך זה? איך הוא בורא יש מאין?'. איפה הריצה הזו? זו ריצה לכתה, למעלה מהשכל, לאזור שאי אפשר לתפוס בו שום דבר, "ישת חשך", הוא חשך בעצם. עצמות היא לשון עצימת עינים. "אם

רץ לבך" לשם, למקום העצום, החשך בעצם, צריך מיד לשוב – או "לאחד", או "למקום" או ל"אחור", או לשלשתם יחד. אם יש שלש גרסאות ודאי "אלו ואלו דברי אלהים חיים", הכל קיים יחד. מהריצה לכתה, למעלה מטעם ודעת – עד לשיא של הכתר שהוא בעצם אמונה פשוטה, רדל"א – צריך לשוב לחב"ד, לשלש המדרגות של חכמה, בינה ודעת:

נסביר בהמשך יותר לעומק ש"שוב לאחד" הוא בחכמה. מה אומר הרב המגיד, בעל ההילולא של היום, י"ט בכסלו? ש"אחד האמת" מתגלה בחכמה דווקא^{מא}. "שוב לאחד" הוא חכמה. שם, בתוך ה"אחד", נמצאת האחדות. הברק המבריק על השכל הוא הברק של ה' אחד", הכל אחד. על החכמה כתוב ש"אורייתא מחכמה נפקת"^{מב} – חכמה היא תורה, עליה כתוב בתניא ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל" אלא "בתורה ומצותיה". ידוע ש"תורה (611) שוה 13 פעמים 47. יש כמה רמזים בכך, ואולי הכי חשוב הוא אחד (13) פעמים אחד במספר קדמי (חישוב כל אות כסכום כל האותיות עד אליה: א – 1, ח – 36, ד – 10, סה"כ 47). גם אומרים שהיינו אהבה (פנימיות החסד) פעמים בטול (פנימיות החכמה). שוב, "אחד" היינו חכמה, ובעבודה היינו תורה – לימוד התורה וידיעת התורה, שתי מצוות של תלמוד תורה, כידוע^{מט}.

מז תניא פל"ה בהגהה (בשם הרב המגיד).

מח זחר ח"ב קכא, א. וראה שם פה, א.

מט הלכות ת"ת (אדה"ז) פ"ג ה"א ובקו"א ס"ק א; פ"ד ה"ו וש"ב.

מהרף עין, ואז "ישועת הוי" כהרף עין^מ. "ישועת הוי" היא פניה, לשון "וישע"^{מא} – צריך מיד לפנות לכיוון השני, ההפוך, "אם רץ לבך".

כך מסביר רבי אייזיק לפי חסידות, אבל הרמ"ק מסביר יותר פשוט – "אם רץ לבך" לדעת מה שאפשר לדעת, את

המציאות של עצמותו יתברך, היות שטבע הדמיון לרוץ אחרי השכל, לכן צריך מיד לשוב.

"שוב ל..." תורה, תשובה ותפלה

הוא גורס את המשפט בספר יצירה בלשון "אם רץ לבך שוב לאחור". יש שלש נוסחאות, שלש גרסאות, מהו ה"שוב"^{מב}: בגרסה אחת כתוב "שוב לאחור", לשוב אחורה, מתוך יראה, יראת ה', כלומר, שלא לחקור אחר "הנסתרת" להוי' אלהינו", רק לשוב ולהסתפק ב"והנגלת לנו ולבנינו"^{מג}, התורה והמצוות. בתורה ומצוותיה כן תופסים את ה', אבל ה' כמו שהוא מלוכש בתורה ומצוות, כמו שמוסבר בתניא (כנ"ל). יש גרסה שניה – "אם רץ לבך שוב למקום". יש גרסה שלישית, שהיא גרסת התקוני-זהר^{מז}, שדווקא אותה מביא אדמו"ר הזקן בספר התניא^{מה}, "שוב לאחד". כנראה באחד המקומות היה כתוב "שוב לאח" – אחד קרא זאת "אחור" ומישהו אחר קרא זאת "אחד". כלומר, יש שלש גרסאות למה צריך לשוב אם רץ לבך – או לאחור, או לאחד או למקום.

"אם רץ לבך" הוא לכתה, "ישת חשך סתרו"^{מו}, מתוך מה שאני כן יודע את "שמך",

מ ביטוי שגור. ראה מנחה ליהודה עמ' 27:28.

מא בראשית ד, ד.

מב ראה נפש בריאה עמ' סד ואילך; שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' קלג.

מג דברים כט, כח.

מד הקדמת תקו"ז, ז, א.

מה תניא פ"ב.

מו תהלים יח, יב.

"אתה", כשאני פונה לה' בלשון נוכח – "ברוך אתה הוי", כמבואר גם בתיניא^{נא}. רק באמירת "אתה" לה' אפשר להגיע עד כדי כלות הנפש, והעבודה הזו באה לי ממח האחור דווקא. היינו חושבים שלומר "אתה" – בעמידה מול, פנים בפנים – שייכת לפנים, אבל הכח לפנות אל ה' בתפלה בא ממח האחור, מהדעת (כפי שעוד נסביר). זו ה"דעת את הוי", עד כמה שאני מסוגל לדעת את ה'. ב"חי הברכות, שכנגד חי חוליות השדרה, מתחברים לה', יודעים את ה', "האדם ידע את חוה אשתו"^{טז}. כל כוונות התפלה הן זיווג – זיווג קוב"ה וכנס"י – שהוא דעת.

אחור היינו גם לחזור אחורנית בחיים. יש להתקדם קדימה, לחשוב קדימה – מאד חשוב^{טז} – אבל לפעמים צריך לחזור אחורה. מה הכוונה? "לדעת זה התינוק אני מתפלל". אחת הראיות הברורות שמתפללים לעצמות, "אליו ולא למדותיו"^{טז} – כשאני מתפלל אני עומד מול העצמות, ללא שום גילוי – היא מה שכתוב שצריך לחשוב ש"לדעת זה התינוק אני מתפלל"^{טז}. אני חוזר למצב שאין לי שום שכל, שום השגה מיוחדת, אני רק אומר ה' – כשהתינוק אומר ה' הוא מתכוון לעצמות ה', לא לשום גילוי שבעולם, שום ספירה ושום פרצוף ושום עולם. לכן התפלה היא "לדעת זה התינוק". "לדעת זה התינוק" פירושו לחזור אחורה, לחזור לכך שפעם היית תינוק, ולימדו אותך שיש ה' בעולם – סאי' דא א גאט אויף דער וועלט. מה הוא ה' הזה? "אליו ולא למדותיו". שוב, זהו אחד מסודות מח האחור, היכולת לחזור להיות

מהו ה"מקום" ב"שוב למקום"? פסוק מפורש, "והחכמה מאין תמצא ואי זה מקום בינה"^{טז}. המקום הוא בינה. גם בעבודת ה' צריך לשאוף להגיע למקום – איזה מקום? "מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם"^{טז}, אלא אם כן הצדיק הגמור גם הופך להיות בעל תשובה^{טז}. זו עבודת מלך המשיח, "לאתבא צדיקא בתיובתא"^{טז}. מלך המשיח אותיות **ישמח** (בעצמו) ו**ישמח** (אחרים) – התשובה צריכה להיות משמחה רבה, "אם הבנים שמחה"^{טז}. בכל ספר הזהר עבודת התשובה מזוהה עם הבינה, עם אמא, זהו ה"מקום".

אם כן, פשוט ש"אחד" הוא אבא, חכמה, ו"מקום" הוא אמא, בינה, שבעבודה הם תורה ותשובה. אתה רוצה לדעת את ה'? תלמד תורה ותעשה תשובה. מה הגרסה השלישית? "שוב

לאחור". מהו "אחור"? מח האחור בשרש. החכמה והבינה הן בפנים, מח ימין חכמה ומח שמאל בינה, אבל מח האחור הוא הדעת^{טז}. מה יוצא ממנו? חוט השדרה. בשדרה יש חי חוליות, שחז"ל אומרים^{טז} שהן כנגד חי ברכות תפלת עמידה. כלומר, עבודת התפלה היא בעצם הדעת, עד כמה שאפשר לדעת את ה'. מתי יודעים את ה'? כשאני עומד מול ה', "דע לפני מי אתה עומד"^{טז}, ואני שופך את לבי בתפלה לא-ל חי. ככה אני יודע את ה', ככה אני מתחבר לה', במיוחד במלה

מתי יודעים את ה'? כשאני עומד מול ה', "דע לפני מי אתה עומד", ואני שופך את לבי בתפלה לא-ל חי. ככה אני יודע את ה', ככה אני מתחבר לה'

נח ראה תניא פמ"א.

נט בראשית ד, א.

ס ראה בראשית רבה פה, א ובמדור קול שמחה וישב.

סא פרדס רמונים של"ה פ"ב בשם הספרי.

סב שו"ת הריב"ש סימן קנז. ורמז: "לדעת זה התינוק אני מתפלל" עולה זה בחזקת 3 (1728), סוד "זה אלי ואנוהו" (שמות טו, ב) שאמרו תחלה התינוקות והעובדים במעי אמם (סוטה ל, ב), אלא שהם הצביעו וראו ממש וכאשר אני חוזר אחורה ואומר "לדעת זה התינוק אני מתפלל" אני רואה אלא רק מאמין.

נ איוב כח, יב.

נא ברכות לד, ב.

נב ראה שיעור ט' כסלו השתא (נדפס בגליון וישלח) וש"נ.

נג ע"פ זהר ח"ג קנג, ב. לקו"ת שמע"צ צב, ב ועוד.

נד תהלים קיג, ט.

נה ראה ע"ח שכ"ה פ"א (מ"ב). ובכ"מ.

נו ברכות כח, ב; זהר ח"א רסו, ב.

נז ע"פ צוואת ר"א הגדול בברכות שם.

רצים למעלה, לכתר, ומיד צריך לפנות לשעות למטה, "תשועת הוי' כהרף עין", דרך הקו האמצעי, שהוא הקו נושא ההפכים

"שופריה דיעקב מעין שופריא דאדם קדמאה"^ח, מדת התפארת, "כתפארת אדם לשבת בית"^ט, או שה"אדם" הוא יוסף, כדרשת חז"ל^ל ש"נפש אדם"^{מא} היינו "עצמות יוסף"^{עב} (אדם במספר קדמי עולה יוסף). "אשרי אדם בטח בך", האושר הוא בספירת היסוד, השייכת ליוסף הצדיק. שוב, או שהולך על התפארת או

על היסוד, "גופא ובריתא חשבינן חד"^{נג}. אם כן, הבטחון "בך" קשור ותלוי בדעת, בתפארת יסוד וגם במלכות. רצים למעלה, לכתר, ומיד צריך לפנות לשעות למטה, "תשועת הוי' כהרף עין", דרך הקו האמצעי, שהוא הקו נושא ההפכים, כמו שעוד נסביר באריכות. מהכתר יורדים לדעת, "ויבטחו בך יודעי שמך", לתפארת וליסוד, "גופא ובריתא", "אשרי אדם בטח בך", ובסוף למלכות, "ואני אבטח בך". אמרנו הרבה פעמים בעבר^{טז} את הרמז – "ואני אבטח בך" שוה דוד המלך, המספר של תיקון המדינה, שאנחנו אוהבים לדבר עליו. כעת נשיר "פדה בשלום נפשי". לחיים לחיים.

ב. השתלשלות העצמות פשיטות העצמות ויכולת השגה

ידוע הווארט של הבעל שם טוב^{נח} על הפסוק "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל"^{נז}: כשיהודי

תינוק, להתפלל לה' כמו שתינוק מבין מהו ה'.

אם כן, לפי מה שהסברנו שלש הגרסאות הן תורה בחכמה ("שוב לאחד"), תשובה בבינה ("שוב למקום") ותפלה – "שפכי כמים לבך נוכח פני א־דני"^{סג} – בדעת. אלה שלש גרסאות ה"שוב" – אני רץ לכתר ואני צריך לשוב, להלביש

את הריצה ולדעת את ה' בתורה, בתשובה ובתפלה – תתת. תורה-תפלה-תשובה עולה ג' פ' תריג – הממוצע הוא תריג, שלמות כל מצוות התורה – ועולה בגימטריא גם הפסוק האהוב עלינו מאד – "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"^{סד}. לשם צריך להיות ה"שוב".

שלשת פסוקי הבטחון "בך" בקו האמצעי

נחזור ונסיים את הפרק הזה בשלשת הפסוקים של בטחון דבקות "בך":

הראשון הוא "ויבטחו בך יודעי שמך", יש בטחון בעצמות באמצעות ידיעת ה', שהיא ידיעת המציאות. אי אפשר לדעת את המהות, אבל אפשר להאמין במהות. יש בכך דבקות של "חיים כלכם היום", דבקים בה' ממש.

הפסוק השני הוא הפסוק שלנו, "ואני אבטח בך", הסיוע של "פדה בשלום נפשי". מה זה "ואני"? כמו "ואני תפלה"^{סה}. הפשט של "אני" הוא מלכות^{סו}. אם כן, "ואני אבטח בך" גם בא מהדעת של התפלה שהסברנו עכשיו.

מה הפסוק השלישי? "אשרי אדם בטח בך". מיהו ה"אדם" הזה? בפרשת שבוע כתוב "אלה תלדות יעקב יוסף"^{סז} – או ש"אדם" הוא יעקב,

ח סח בבא בתרא נח, א; זהר ח"א לב, ב.

ט סט ישעיה מד, יג.

ל ע סוכה כה, א.

מא עא במדבר ט, ו.

עב עב שמות יג, יט.

נג עג זהר ח"ג רכג, ב; ע"ח של"א פ"ג.

נז עד ראה לדוגמה התוועדות י"ט כסלו תשע"ה.

נח עה לקו"ש ח"ד עמ' 135. וראה אור ישראל ח"א ש"ב בסיפור "יושב תהלות ישראל".

נז עו תהלים כב, ד.

סג סג איכה ב, יט.

סד סד תהלים קיט, יח.

סה סה שם קט, ד.

סז סז זהר ח"ג מט, ב. ובכ"מ.

סז סז בראשית לד, ב.

אחרי הצמצום, הסוד של שלש המדרגות הכלליות הללו נקרא "תלת עלמין אית ליה לקוב"ה"^{אפ} ('שלשה עולמות יש לו לקב"ה'). ב"תלת עלמין" כל העולמות התחתונים ב"ע נחשבים דרגה אחת, עולם אחד. למעלה מהם יש עוד עולם, עולם האצילות, עולם האחדות. למעלה מהאצילות יש עוד עולם, עולם אדם-קדמון, א"ק^{אפ}. אלו ה"תלת עלמין דאית ליה לקוב"ה", והם בדיוק כנגד יחיד-אחד-קדמון שלפני הצמצום:

"יחיד" גם נקרא "לבד", "הוא לבדו הוא ואין זולתו"^מ. ה"לבד" שאחרי הצמצום, ה"יחיד", הוא אדם-קדמון. ה"אחד" אחרי הצמצום הוא עולם האחדות, עולם האצילות, שנקרא "אחד". מהו "קדמון" לפני הצמצום? מה שה' "שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל"^{אפ}, סוד ה"גליפו" בתחלת הזהר^{אפ}, החקיקה במלכות דאין סוף, כמו שנסביר יותר בפרטיות תיכף. בעצם, הגילוי של ה"קדמון" הוא שלשת העולמות התחתונים ב"ע, מה שה' ברא ויצר ועשה בפועל. כל פרטי העולמות היו לפני הצמצום, במדרגה בה ה' שיער בכח מה שעתיד לצאת לפועל. שוב, אחרי הצמצום שלשת המדרגות נקראות אדם-קדמון, אצילות וב"ע, ולפני הצמצום הן נקראות יחיד-אחד-קדמון.

אור המאיר לעצמו ולזולתו בכל מדרגה

לגבי מדרגת "יחיד", הרבי הרש"ב מסביר שהיא "העלם עצמי של אור בעצמות המאור"^{אפ} – זהו הביטוי. כשהוא אומר "עצמות המאור" הוא מתכוון לעצמות ממש, עצמותו יתברך. מה שהאור נעלם לגמרי, עד הדרגה הגבוהה של ההעלם הזה. גם בהעלם הזה יש דרגות,

פא זרה ח"ג קנט, א.

פב ראה בפירוש הרמ"ז לזהר שם.

פג ראה מקדש מלך על הזהר שבהערה הבאה; עמק המלך תחלת ש"א. ובכ"מ.

פד זרה ח"א טו, א.

פה ראה לדוגמה המשך תרס"ו (מהד"ח) עמ' תקנו. וראה גם המשך תער"ב פכ"ט. ובכ"מ.

פשוט, שקשור לפשיטות העצמות^{טו}, אומר 'ברוך ה', מהלל את ה', הוא ממשיך את עצמות ה' למטה – "יושב תהלות ישראל". הבעל שם טוב אהב את היהודים הפשוטים, הקשורים לפשיטות העצמות.

עשינו התבוננות מה אפשר לדעת ומה אי אפשר לדעת. אמרנו שבגדול אפשר להשיג עד "יודעי שמך", עד ידיעת המציאות של עצמות ה', אבל לא את המהות שלו. המציאות היינו מה שהוא מחויב המציאות, שמציאותו מעצמותו, אבל 'מה זה? מי הוא? איך הוא?' – אי אפשר להשיג.

יחיד-אחד-קדמון ו"תלת עלמין"

בלשון אדמו"ר האמצעי, הדרגה הכי גבוהה באור אין סוף שלפני הצמצום נקראת "יחיד". הוא מסביר^{אפ} שיש בכללות שלש דרגות של אור לפני הצמצום הראשון, לפני בריאת העולם – יחיד-אחד-קדמון.

אחרי הצמצום הראשון הכל משתקף. לפני הצמצום הראשון כח הבל-יגבול בגלוי וכח הגבול של ה' – שהוא השלמות שלו, שיש בו גם כח גבול^{טט} – בהעלם. הצמצום הופך את היוצרות, כח הגבול מתגלה וכח הבל-יגבול מתעלם^פ. הוא גם נמצא, שהרי הצמצום לא כפשוטו, אבל הוא מתעלם. בכל אופן, כל שלש המדרגות שלפני הצמצום משתקפות אחרי הצמצום. הצמצום הוא כמו ראי, כאשר הגבול משקף את הבל-יגבול.

**כשיהודי פשוט,
שקשור לפשיטות
העצמות, אומר
'ברוך ה', מהלל
את ה', הוא
ממשיך את
עצמות ה' למטה**

עד ראה כש"ט (קה"ת) אות קנה.

עח שער היחוד פרקים י"א.

עט עבודת הקדש ח"א פ"ח.

פ ע"פ ע"ח ש"א ענף ג. ראה באורך ד"ה "ונגלה כבוד הוי"ו" וד"ה "ויהי ביום השמיני" תשט"ו. ובכ"מ.

"העלם העצמי של האור בעצמות המאור", "שמו" שכלול בעצמותו ממש, "הוא ושמו אחד".⁹¹ "הוא ושמו אחד" ר"ת הוא ועולה בגימטריא "מחשבה טובה", עד כאן אפשר לחשוב. "ויבטחו בך יודעי שמך" הולך גם על השם העצמי, שהוא לא העצמות אלא "העלם העצמי של אור בעצמות המאור".

להעלם העצמי של האור אי אפשר לקרוא בשם אור, לכן הגילוי שלו לעתיד יהיה "אור חדש", "חדש להיות אור". במדרגה הזו של "אור המאיר לעצמו" גם אי אפשר לכנות אותו בשום כינוי או תואר שמוכן לנו. כלומר, הביטוי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", שהולך על העצמות ממש, ביחס למהות של הדבר, שייך גם שם. כמו שנסביר תיכף, ב"אור המאיר לעצמו" שבבחינת "יחיד", הכל בגדר נשיאת הפכים שלא נתפסת בשכל שלנו, בהגיון שלנו. הרי שני דברים, שני הפכים בנושא אחד, לא נתפסים בשכל – גם לא בשכל האלוקי של הנפש האלקית. אפשר רק להאמין בכך. אפשר גם לחוש מה 'יצא מזה' – תיכף נסביר יותר. כתוב בכמה מקומות בלקו"ת⁹² של אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה של היום, שבמדרגה הזו הרמב"ם מדבר על ידיעת השלילה⁹³ – שאי אפשר לומר שום דבר חיובי, רק אפשר לשלול את כל התארים. מתוך שלילת כל התארים ביחס לה' בכל אופן יש איזה אחיזה כל שהיא בשכל, כשהוא שולל את הכל. בכלל, כתוב⁹⁴ שמצוות לא-תעשה, "שמי עם יה – שסה"⁹⁵, הן ב"אור המאיר לעצמו", ואילו מצוות עשה, "זכרי עם

כל שלש המדרגות שלפני הצמצום משתקפות אחרי הצמצום. הוא כמו ראי, כאשר הגבול משקף את הבלי-גבול

כפי שתכף נסביר. שם הוא לא נקרא בשם אור כלל. כאשר הוא עתיד להתגלות, על זה כתוב "אור חדש על ציון תאיר"⁹⁶, שחדש להיות אור⁹⁷. קודם הוא לא היה אור, רק היה עצם, היה כלול בתוך העצם. "אתה קדוש ושמן קדוש", זהו השם הקדוש, מה שמציאותו מעצמותו.

בכל אחת משלש המדרגות האלה, יחיד-אחד-קדמון לפני הצמצום, יש בדקות סוד שרש של "עשר ספירות בלימה"⁹⁸. אחרי הצמצום, ב"תלת עלמין", זה יותר פשוט – גם בא"ק יש עשר ספירות, בעולם האצילות יש עשר ספירות ובכללות העולמות התחתונים ב"ע יש גם עשר ספירות, הג"ר עולם הבריאה, החג"ת עולם היצירה והנה"י עולם העשיה, מושכל-מורגש-מוטבע. בכל דרגה יש עשר ספירות.

הכלל בהתבוננות, קצת להבין מה שאנחנו יכולים להבין, הוא שבכל מקום הג"ר (כתר-חכמה-בינה) נקראות "אור המאיר לעצמו", אור מופנם, ואילו הז"ת (חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד-יסוד-מלכות) בכל מדרגה הן "אור המאיר לזולתו"⁹⁹, 'המשכה' בלשון החסידות. בסופו של דבר, המשכה היא לצורך ההתגלות לזולת.

ידיעת השלילה וידיעת החיוב ב"יחיד" – יכולת (ג"ר) והמשכה (ז"ת)

אפילו בדרגת "יחיד" יש את השרש של "אור המאיר לזולתו". הג"ר כביכול של יחיד, הדרגה של "אור המאיר לעצמו", היינו עצם

91 ברכת "יוצר אור" (נוסח אשכנז וספרד).

92 נתבאר במאמר ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" להרה"צ ר"ה מפאריטש (נדפס במגיד מראשית אחרית) ובסיום ביאורו להקדמת דרך חיים.

93 ספר יצירה פ"א מ"ד; במדבר רבה יד, יא.

94 פט ראה לדוגמה בביאור מושגים אלו: פלה"ר וירא נח, ג (ועוד); המשך תער"ב ד"ה "נשא את ראש" תרד"ע (עמ' תצ); שיעורים בסוד ה' ח"ג פ"ו.

צ ע"פ זכריה יד, ט.

צא ראה באורך לקו"ת פקודיו, ג ואילך.

צב מו"נ ח"א פנ"ח.

צג ראה פלה"ר אחרי ד"ה "מנין שקושרין לשון של זהורית" פ"ב.

צד זהר ח"א כד, א.

"קדמון", ש"שיער בעצמו בכח כל מה שעתידי להיות בפועל". הפועל של ה' מתחיל מהקו, אחרי הצמצום. שוב, הכח הוא בדרגת "קדמון" והיכולת של ה' היא בדרגת "יחיד", ודווקא בג"ר דיחיד.

ג"ר דיחיד – נמנע הנמנעות, נושא הפכים, כל יכול

יש לנו מאמר ארוך, עמוק וחשוב ביותר שנקרא "נמנע הנמנעות, נושא הפכים, כל יכול".^ק בעצם, בלי להסביר זאת כעת יותר מדי, שלש המדרגות הללו הן הג"ר ד"יחיד":

הכתר ד"יחיד" הוא "נמנע הנמנעות", רוכב ולא־רוכב בעת ובעונה אחת.^{קפ}

"נושא הפכים" הוא כביכול החכמה של "יחיד", שעיקר הביטוי שלה – ביטוי של הבעל שם טוב – הוא "כאשר אתה תופס בחלק מן העצם אתה תופס בכלו".^{קג} משם בחירת העצמות ממש בנשמות ישראל, מה שאנחנו העם הנבחר, ולכל יהודי יש נפש אלקית שהיא "חלק אלוה ממעל ממש"^{קה}, חלק המשקף את כל העצם. זה וגם דבר שלא נתפס בשכל בדיוק, צריך להאמין בו – אבל גם יש פה איזה תחושה מאיפה באה הבחירה. הבחירה באה ממה שה' הוא "נושא הפכים". ההגדרות האלה כתובות אצל רבי הלל מפאריטש במאמר "הרכבת אנוש לראשנו", עם הביאור שלנו עליו.^{קד}

היכולת, מה שה' הוא "כל יכול", היינו שם **סג**, שרש התהו, שבבחינת "יחיד" – הבינה של "יחיד".

אם כן, הג"ר של "יחיד" היינו שלשת

וה – רמח", הן ב"אור המאיר לזולתו", המשכה. יש לנו אפילו ספר^ה על ההבדל בין שיטת ודרך הרמב"ם בדיעת השלילה לדרך בעל אור השם, שאומר^א שה' הוא עצם הטוב, וצריך להתבונן ולחשוב שגם כביכול עצמות ה' היינו עצם הטוב. טוב הוא דבר שנתפס אצלנו.

במושגים של "יחיד", המונח הזה של הרבי האמצעי, איך שהרבי הרש"ב מתאר "העלם עצמי של אור בעצמות המאור", השלילה של הרמב"ם היא הג"ה, ג"ר ד"יחיד". אבל ההמשכה היא עצם הטוב של ה', עוד היא לפני ש"טבע הטוב להיטיב" (שבמדרגת "אחד") – התבוננות שה' הוא טוב, "וירא אלהים את האור כי טוב"^א, אור שנתפס. מדרגה זו היא בעצם הז"ת, נאמר אפילו החדס בפרט, של מדרגת "יחיד"^ב. מה שכתוב בכמה מקומות אצל הרבי הרש"ב^ב שהיכולת של ה' היא למעלה מ"יחיד" הכוונה שהיא למעלה ממהז"ת, מה"אור המאיר לזולתו", מההמשכה של "יחיד" – אבל לא למעלה מהג"ר

למעלה מהג"ר. הג"ר הם היכולת העצמית של ה' – שיכול כן ויכול לא בשוה, יכול להאיר ויכול לא להאיר. יש יכולת ב"יחיד". אחר כך, הרבה יותר נמוך, הכח של ה' הוא במדרגת

מה שכתוב בכמה

מקומות אצל הרבי הרש"ב שהיכולת של ה' היא למעלה מ"יחיד" הכוונה שהיא למעלה מהז"ת, מה"אור המאיר לזולתו", מההמשכה של "יחיד" – אבל לא למעלה מהג"ר

ק נדפס בספר **אשא עיני עמי** גא ואילך. מאמר זה נתבאר במבחר **שיעורי התבוננות** ח"ב.

קא ראה שו"ת הרשב"א ח"א סי' תיח; ספר החקירה לצ"צ (דרך אמונה) ח"ג פ"ה.

קב הוספות לכש"ט (קה"ת) אות רכז (וראה תולדות יעקב יוסף יתרו).

קג תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

קד נדפסו בספר **מגיד מראשית אחרית**.

צה **החכמה מאין תמצא**.

צו עיין אור השם מאמר א כלל ג פ"ג (הובא בספר הנ"ל עמ' סז).

צז בראשית א, ד.

צח ב"יחיד" – וכיו"ב גם ב"אחד" – השער הוא **חד** (סוד "אנת הוא **חד**"), הראש והסוף של **חדס**, המדה העצמית ביותר.

צט ראה באורך בד"ה "כי עמך מקור חיים" ובד"ה "קדוש אתה" שבהמשך תרס"ו (וכן בנסמן לקמן הערה קיד).

— "עולם חסד יבנה"^{קיא}. כאן ה' רוצה לברוא עולם, בפירוש "אור המאיר לזולתו".

ה"אור המאיר לעצמו" של בחינת "אחד" הוא שרש ל"ספירות אין סוף"^{קיב}, שרש מה שעתיד להיות אור אין סוף הסובב כל עלמין, "סתימא דכל סתימין". ה"אור המאיר לזולתו" של "אחד", ז"ת ד"אחד", הוא מה שעתיד להיות אור אין סוף הממלא כל עלמין.

לפי המשך תע"ב^{קיד} של הרבי הרש"ב במדרגה הזו נמצאות עשר הספירות הגנוזות

במאצילן — דווקא במלכות ד"אחד", ולא בבחינת "קדמון", כמו שהוא כתב בהמשך תרס"ו^{קיט}. מאד חשוב להבין את ההבדל בין המשך ע"ב להמשך ס"ו — השאלה היא איפה שרש האורות. בס"ו כתב שב"קדמון", אבל אחד כן בע"ב הוא חזר בו וכתב שלא ב"קדמון" אלא במלכות ד"אחד", שנקראת אור אין סוף סתם. על מדרגה זו כתוב בתחלת ספר הזהר הקדוש "בריש הורמנותא דמלכא [מלכות דאחד] גליף גליפו בטהירו עילאה [קדמון]". "ריש הורמנותא דמלכא" היינו מלכות דאין סוף, התפשטות האור אחרי שעלה ברצונו לברוא את העולם, "אחד".

אחר כך, באותה מדרגה, בתוך התפשטות אור אין סוף — שהיא מלכות ד"אחד" — יש "גליף גליפו", הוא חקק חקיקה, שהיא עולם המלבוש, בחינת קדמון. ה"גליפו" היינו מה שהוא "שיעד בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל".

אם כן, זיהינו ב"אחד" שלש דרגות כלליות: בעשר ספירות של אחד יש מה שה' מאיר לעצמו,

השיטה של בעל אור השם משלימה את דרגת "יחיד". נצרף אותו לשיטת הרמב"ם, לא שגישה אחת שוללת את השניה, פשוט השלילה ב"אור המאיר לעצמו" והחייב ב"אור המאיר לזולתו"

הביטויים הללו, ששלשתם פרדוקס — אי אפשר לתפוס בשכל, זהו "הגיון לבי"^{קה} ולא הגיון השכל שלי. כתוב^{קי} שיש "הגיון לבי", אותיות בלי הגיון — דבר לא הגיוני, היפך ההגיון של המח. שם, ברעותא דלבא, בהגיון לבי, העצמות כן נתפסת — אפשר לתפוס את ה'. אין שם הגיון של השכל, כי זו נשיאת הפכים^{קי}.

אחר כך, שוב, ההמשכה של "יחיד" היא שיטת בעל אור השם — החסד העצמי והטוב העצמי של הקב"ה. בעצם, השיטה של

בעל אור השם משלימה את דרגת "יחיד". נצרף אותו לשיטת הרמב"ם, לא שגישה אחת שוללת את השניה, פשוט השלילה ב"אור המאיר לעצמו" והחייב ב"אור המאיר לזולתו", הכל אור-לא-אור כי מדובר ב"העלם עצמי של אור בעצמות המאור".

שלש מדרגות ב"אחד"

אחר כך יש המדרגות ב"אחד", ובכללות שלש מדרגות:

"אור המאיר לעצמו" הוא שעשועים עצמיים, ממש אור שמאיר לעצמו, "ואהיה שעשועים יום יום"^{קיח}, בדרגת "אחד".

ה"אור המאיר לזולתו" הוא "כד סליק ברעותיה למברי עלמא"^{קיט} — זהו כבר "טבע הטוב להיטיב"^{קי}, החסד של "אחד", לא החסד של "יחיד". אפשר לומר שהוא מאיר מתוך החסד של "יחיד", אבל זהו החסד של "אחד"

קה תהלים יט, טו.

קו ראה גם פנים אל פנים סוף ביאור ג (ובהערה כט שם). קז וכמבואר במ"א, "הגיון לבי" (תהלים יט, טו) - אותיות בלי הגיון - עולה כח הבלי גבול.

קי משלה, ל.

קט ע"פ הזר ח"ג סא, ב. ע"ח ש"י פ"ב (מ"ת) ועוד.

קי ראה ע"ח שער הכללים רפ"א ועוד.

קיא תהלים פט, ג.

קיב ראה אוה"ת שה"ש ח"ג עמ' תתקסד (וש"נ) ובפלה"ר הנ"ל הערה צג.

קיג ח"א פט"ו ואילך (וראה בפרט פכ"ז).

קיד ד"ה "קדש ישראל להוי" (עמ' תרעט במהד"ח).

מה שעשינו עכשיו בקיצור הוא התבוננות מאד יסודית של עשר מדרגות באור – הכל נקרא אור אין סוף. אור אין סוף, עד הקו, אחוז בה' – כתוב בחסידות ק"ב שעד הקו זה עדיין ה'. כשאני עומד ומתפלל מול ה', מול העצמות, אני יכול לחשוב עד הקו – המחשבה הזו לא מפריעה. במדרגה יותר נמוכה אסור לחשוב שזהו ה', אבל עד הקו זה עדיין ה'.

השתלשלות עשר ספירות בעצמות

עשינו עכשיו התבוננות של עשר דרגות. הייתי חושב שיש פחות, שכמה שעולים למעלה יש פחות חלוקה, אבל ראינו בדיוק ההיפך: רק ב"יחיד" זיהינו ארבע דרגות, אחר כך שלש דרגות ב"אחד", מדרגה אחת ב"קדמון", נקודת הרשימו – שלא נגע בה הצמצום – ובסוף המשכת הקו, "אז יבקע כשחר אורך".

בכל אופן, מה המבנה כאן? צריך להיות בגדול עשר ספירות: הכי גבוה הוא מה שה' הוא "נמנע הנמנעות"; אחר כך מה שהוא "נושא הפכים"; ואחר כך "כל יכול" – עד כאן הג'ה, "אור המאיר לעצמו" בבחינת "יחיד". אחר כך ההמשכה של "יחיד" היא עצם החסד. אחר כך עוברים ל"אחד", השעשועים העצמיים – כתוב קכ"א שהשעשועים העצמיים הם בחינת יצחק (לשון צחוק ושעשוע), גבורה, "אור המאיר לעצמו" של "אחד"; אחר כך עלית הרצון לברוא את העולם היא התפארת; אור אין סוף, מחשבת "אנא אמלוק" קכ"ב, היא דווקא ראשית בנין המלכות מהנצח קכ"ג; ה"גליף גליפו", ה"בכח", הוא בעצם התפשטות מהיכולת –

ג"ר ד"אחד". אחר כך הו"ק כביכול של "אחד" היינו החסד ד"אחד", "יומא דאזיל עם כולהו יומין" קט"ו ד"אחד", עלית הרצון של "אחד". ברגע שיש עלית הרצון יש את מחשבת ורצון "אנא אמלוק" – המחשבה הזו של ה', שכולו טוב, פועלת גילוי מה שנקרא אור אין סוף. בתוכו ה' חוקק חקיקה, משער בעצמו בכח כל מה שעתידי להיות בפועל – זהו כבר הכח של בריאת העולם (ולא היכולת).

הרשימו והקו

אחר כך, אחרי שה' גליף גליפו בטהירו עילאה", בא הצמצום. החידוש הגדול שגם אחרי הצמצום יש משהו שנשאר מלפני הצמצום שהצמצום לא נגע בו כלל וכלל קט"ז. אחרי הצמצום יש עדיין משהו, כאילו ממשי, שהצמצום לא נגע ולא פגע – קוראים לו נקודת הרשימו, שהיא שרש הכלים אחרי הצמצום קט"ז. שרש הכלים לפני הצמצום הוא "קדמון", לפי מסקנת הרבי הרש"ב בהמשך ע"ב.

אחר כך יש חידוש של "אז יבקע כשחר אורך" קי"ח, המשכת הקו, שלפי הרביים – כך הרבי פותח את המאמר בו קבל את הנשיאות קי"ט – הוא עיקר סוד המלה שכינה. המלכות בפועל של ה' היא המשכת הקו – היא שוכנת בתחתונים. זהו שרש האורות שאחרי הצמצום, כאשר שרש הכלים קדם לו, הרשימו עוד לפני המשכת הקו.

קטו ראה זר ח"ג קג, איב; קצא, ב; ע"ח שכה דרוש ב ועוד.

קטז אה"ת בראשית ח"ו עמ' תתרטח, ב ועוד.

קיז ראה הגהות הרמ"ז לאוצ"ח שער העיגולים דרוש א"ק בתחילתו; לקו"ת הוספות לויקרא נד, א. ובריבוי מקומות.

קיח ישעיה נח, ח.

קיט ד"ה "באתי לגני" תשי"א.

קכ ראה שני המאורות ח"ג פ"א סימן ה.

קכא שבר יוסף (לר"י סרוג) אות ב. הוספות לפלה"ר בראשית ד"ה "חנוך לנער"; פלה"ר תשרי עמ' פב; ד"ה "יצחק בא מבוא" תרס"ג; סוד ה' ליראיו שער "טעם הבריאה" פ"ה (וביאורו בחסדי דוד הנאמנים ח"א עמ' 102 ואילך); מגיד מראשית אחרית עמ' קכ ועוד.

קכב מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב עמ' תלב; כתובים ח"א עמ' קצה. ובכ"מ.

קכג ראה ע"ח של"ה פ"ב.

אין משהו למעלה מ"יחיד" שאינו עצמותו יתברך

להבהיר הוא גם את השינוי בין המשך ס"ו להמשך ע"ב, אצל הרבי הרש"ב – מאד חשוב, נוגע להרבה דברים – וגם ובעיקר את ההבדל בין הג"ר ד"יחיד" לז"ת ד"יחיד". שוב, על ג"ר ד"יחיד" אפשר לומר שהן למעלה מ"יחיד", אם מתכוונים ש"יחיד" היינו המשכה בתוך "יחיד" אבל באמת גם "העלם האור בעצמות המאור" הוא לא למעלה מ"יחיד", אין משהו למעלה מ"יחיד" שאינו עצמותו יתברך. זהו גם דבר חשוב שעכשיו הסברנו. הכל היה רק כדי שנחזור אחורה, לקיים את "לדעת זה התינוק אני מתפלל".

שוב, זהו המסר וזו תורת הבעל שם טוב, תורת הרב המגיד, בעל ההילולא – הכל הוא גילוי תורת הבעל שם טוב, והיום אנחנו עם המגיד, התלמיד המובהק וממלא המקום של הבעל שם טוב, ועם התלמיד המובהק שלו, אדמו"ר הזקן, בעל הגאולה.

יט כסלו – קו וחוט

נסיים את המהלך הזה ברמז: כמה שוה יט כסלו? מה המשמעות הפנימית של היום הזה? יט כסלו שוה 135. מה אומר המספר הזה? יש ביטוי, שהזכרנו והסברנו שהוא בעצם המלכות הגלויה, ה"עלמא דאתגליא", של השכינה ששורה בתוך עם ישראל, שבלשון הקבלה נקרא קו וחוט. הביטוי קו וחוט שוה יט כסלו. זהו רמז חשוב, שאיני זוכר אם הזכרנו פעם.

מה ההבדל בין קו לחוט? אחד הפירושים, דווקא בחסידות קכ"ז, שקו הוא חיצוניות הקו, מה שנקרא "קו המדה" קכ"ח, "בוצינא דקרדוניתא" קכט שמודד את המציאות של כל דבר נברא, נוצר או נעשה. זהו הענין של הקו, הוא מחלק בעצם –

היכולת היא הבינה וה"בכח" של בחינת "קדמון" הוא ההוד, "בינה עד הוד אתפשטת" קכ"ז; נקודת הרשימו, מה שנשאר

אחרי הצמצום אבל הוא מלפני הצמצום, לא נגע בו הצמצום, היינו "אנא סימנא בעלמא" קכ"ה, סוד ה"צדיק יסוד עולם" קכ"ו. זהו עיקר הווארט, בשביל זה אמרנו הכל. באור אין סוף ה"צדיק יסוד עולם" הוא מה שהצמצום לא נגע בו; בסוף המשכת הקו היא השכינה בפועל, המלכות בפועל.

אם כן, יש כאן עשר דרגות שבצורה יפה וטובה אפשר בהחלט להתבונן בהן על דרך "עשר ספירות בלימה":

כתר

נמנע הנמנעות

בינה

כל יכול

חכמה

נושא הפכים

גבורה

שעשועים עצמיים
ד"אחד"

חסד

ה' – עצם הטוב
(המשכה ד"יחיד")

תפארת

עלית הרצון לבריאה

הוד

מחשבת "אנא אמלוך" השיעור ד"קדמון"

יסוד

נקודת הרשימו

מלכות

המשכת הקו

שוב, הכל הוא ה', רק שמדרגות אלה באמת הן לא עצמותו ממש, לא "לדעת זה התינוק אני מתפלל". "לדעת זה התינוק אני מתפלל" הוא יותר מכל המדרגות הללו. עיקר מה שרצינו

כז ראה אוה"ת במדבר ח"ב עמ' תרלט. וראה גם שער היחוד (אדה"א) פט"ו; ד"ה "ברישי הורמנותא דמלכא" לר"ה מפאריטש אות ג.

קכח ירמיה לא. לח. ראה זהר ח"ב רלג, א.

קכט ראה תקו"ז ה (יט, א) ויח (לז, ב) ובכ"ד.

קכד ע"פ הקדמת תקו"ז ז, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד; ועוד.

קכה זהר ח"א רכה, א.

קכו משל"י, כה.

אורך". והרמז לסיום: אם עושים את החשבון של "אז יבקע כשחר אורך" יוצא בדיוק שבע פעמים, "כל השביעין חביבין" קלה, קו וחוט, יט כסלו. אם כן, יש לנו כאן רמז לסיום, שאפשר לומר שעיקר המסר של יט כסלו הוא השראת השכינה בישראל, סוד הקו וחוט של אור אין סוף, המלכות של כל מה שדובר קודם – הכל בתוך אור אין סוף ממש. זו התכל'ס, "יפוצו מעינותיך חוצה". לחיים לחיים, שנזכה לקו וחוט, שלכל אחד יהיה קו וחוט. קו הוא בשביל להכיר כל אחד ואחד, הרי כתוב ש"כל אחד ואחד מתוקן מחברו" קלה, אין שני פרצופים אותו דבר קלה וכל אחד הוא משהו מיוחד וצריך ללמוד ממנו קלה. חוט הוא שיש משהו שאנחנו כולנו דבר אחד, האחדות שבתוך ההתחלקות. מי שתופר בחוט הוא יוסף הצדיק. כל השבטים, "שם עלו שבטים שבטי יה" קלה, הם ההתחלקות – גבולי אלכסון קמ, הקו. אבל יוסף הוא החוט. שנזכה לכל השבטים וגם ליוסף ה"צדיק יסוד עולם". הרבי בכל דור ודור הוא היוסף, סוד הרשימו, והקו בוקע מתוך נקודת הרשימו, דרך הרשימו.

אמונה ובטחון – תפיסת העצמות והמהות

נחזור למה שפתחנו בו: יצא לנו שיש הבדל בין השגה לאמונה. להשגה יש גבול, עד כמה אפשר להשיג, ואי אפשר להשיג את עצמות ה', את ה' ממש. אבל באמונה כן נתפסת העצמות, כמו שכל יהודי פשוט קשור לפשיטות העצמות. המדרגה הזו היא לא חידוש, וגם לא נוגעת לקבלה בכלל. כמו שכתוב גם בתניא קמא, שהאמונה שיש ליהודי היא

קלה ויקרא רבה כט, יא.

קלו תניא, אגה"ק כב.

קלז ראה במדבר רבה כא, ב.

קלח וראה גם אמונה ומודעות עמ' ריז; ין משמח ח"ד ש"ז בתורה "בינה יתרה". ובכ"מ.

קלט תהלים קכב, ד.

קמ ראה תורה אור כח, ג. ובכ"מ.

קמא פרק יח.

כח ההתחלקות, שהוא החיצוניות. אבל בשביל מה יש חוט? בשביל לתפור, כמו יוסף בפרשת שבוע, שהוא פותר. איך הוא פותר חלומות? על ידי שהוא תופר קל יחד את הדברים שהם בבחינת תהו עדיין, כלומר לא מסודרים. כמו שהכהן הגדול קורא את האותיות שבולטות בחשן ברוח הקדש שלוקלה. זהו החוט, פנימיות הקו, סוד התורה שבקו. כתוב שהקו הוא כמו שערה קלה. יש מקום אחד בלוקטי תורה קלה בו אדמו"ר הזקן מסביר שפנימיות השערה היא המדות של מיכה קלה, האורות, שתופסים בעצמות. כך הוא כותב. זו הפנימיות, והחיצוניות היא ההתחלקות. איך קוראים לשתי המדרגות? הקו הוא כח ההתחלקות, חיצוניות הקו, והחוט הוא כח ההתכללות, היחוד והחיבור שבא מכח העצמות דווקא. פנימיות הקו היא האור האלקי שבתוך השערה של הקו. זהו עיקר השראת וגילוי השכינה למטה בעם ישראל, אלקות ממש.

שוב, הביטוי קו וחוט

שוה יט כסלו. מה הפסוק?

הזכרנו קודם – "אז יבקע

כשחר אורך". הפסוק הזה מאד מתאים ל"ט כסלו, הפצת החסידות, כי הוא אומר "אז יבקע" – בקיעה החוצה, "יפוצו מעינותיך חוצה", לקחת דבר שחור ולהפוך אותו לאור, "כשחר

קל שער הפסוקים וישב. ובכ"מ.

קלא יומא עג, ב.

קלב ע"פ זר ח"ג קלד, א. ראה גם לקו"ת שבהערה הבאה, ובכ"מ.

קלג לקו"ת ראה לד, א ואילך.

קלד מיכה ז, יח"כ.

אפשר לומר

שעיקר המסר של יט כסלו הוא השראת השכינה בישראל, סוד הקו וחוט של אור אין סוף. קו הוא בשביל להכיר כל אחד ואחד, חוט הוא שיש משהו שאנחנו כולנו דבר אחד, האחדות שבתוך ההתחלקות

את עצמות ה' תופסים באמונה אבל את מהות ה' הטוב תופסים בבטחון (אותיות "חן טוב") - בטחון שה' הטוב יעשה הכל בטוב הנראה והנגלה

שבהשגה יש שתי בחינות, "עד ועד בכלל" ו"עד ולא עד בכלל"^{קמז}. זהו בדיוק ההבדל בין אמונה להשגה. השגה היא "עד ולא עד בכלל", אי אפשר אף פעם להגיע לגבול ההשגה. ה' רוצה שאתקדם עוד ועוד ועוד, תוך כדי הידיעה שאף פעם לא אגיע לסוף, לא אגיע לה' בעצמו בהשגה שלי. לכן השגה נקראת "עד ולא עד בכלל". זהו נושא

שרבי איזיק מסביר בכמה מקומות^{קמח}. אבל אמונה היא בחינת "עד ועד בכלל". בקריאת שמע, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", יש אותיות **עד** גדולות^{קמט}. אם כתוב "עד" הכוונה "עד ועד בכלל" — זו אמונה, אמונה בה' עצמו, אמונה באחדותו יתברך, כפי שהבעל שם טוב גילה מהי אחדות הוי'^{קי}.

בכל אופן, זהו ענין חשוב, "עד ועד בכלל" ו"עד ולא עד בכלל". בעולם הזה, בו אנחנו בעיקר משתדלים להשיג, ללמוד ולהבין אי אפשר להגיע עד הסוף — הכל "עד ולא עד בכלל". אבל כאשר יבוא מלך המשיח נזכה לגילוי של "עד ועד בכלל"^{קנא}, ששייך דווקא לאמונה הפשוטה. כתוב ב"היום יום"^{קנב} שעיקר הגילוי של המשיח הוא מעלת התמימות והאמונה הפשוטה. למה הבעל שם טוב כל כך אהב את היהודי הפשוט שקשור לפשיטות העצמות? כי אצלו האמונה היא "עד ועד בכלל", וזהו הגילוי של משיח. אם

פשוט גמור, לא שייכת לקבלה בכלל, והאמונה היא בעצמותו יתברך, בה', אפילו לא צריך לומר את המלה עצמות — פשוט לומר ה'.

בדרך כלל אומרים "עצמותו ומהותו יתברך", בתור מושג אחד, אבל בהקבלה לספירות העצמות של כל דבר היא הכתר שלו והמהות היא החכמה שלו^{קמב}, קוצו של ירי שהולכים יחד. אצל

ה' הפירוש הכי פשוט של עצמותו היינו שהוא נמצא ומחויב המציאות, כמו שאמרנו — ס'איז דא א גאט אויף דער וועלט, והוא מנהיג הכל. יש ה' בעולם — זו האמונה שלנו. מהי המהות? כבר איזו תכונה, יש במהות משמעות של תואר. מה המהות של ה'? כמו שהזכרנו, המהות של ה' שהוא טוב. ה' הוא עצם הטוב וממילא "טבע הטוב להיטיב", וכל מה שברא את העולם הוא כדי להיטיב. את עצמות ה' תופסים באמונה אבל את מהות ה' הטוב תופסים בבטחון (אותיות "חן טוב"^{קמג}) — בטחון שה' הטוב יעשה הכל בטוב הנראה והנגלה (והרמז: "בך בטחתי"^{קמד} שוה **מהות**). אמונה ובטחון הן שתי מדות קשורות — וככל שהאדם מתחזק באמונה היא הופכת להיות בטחון^{קמה} — וכאן הן שתי המדות שתופסות בעצמות ובמהות.

אמונה – "עד ועד בכלל"

יש דרך אחרת לומר זאת, שבהשקפה ראשונה נשמעת קצת הפוך, אבל היא אומרת בדיוק אותו דבר: אנחנו מרבים להזכיר^{קמו}

קמב ראה **סוד ה' ליראי** בהקדמה הערה סח (ונתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"א עמ' רמ ואילך).

קמג משלי כב, א. קמד תהלים כה, ב. קמג, ח. וראה לעיל הערה כב. קמה ראה באריכות **לב לדעת** מאמר "אמונה ובטחון" (ובשיעורים עליו).

קמו **מעין גנים** ח"ג מאמר "הדילוג לגאולה" הערה סג. ובכ"מ.

קמז ברכות כו, ב (ובכ"ד). ראה לקו"ת פקודי ז, ג. ובכ"ד. קמח לדוגמה במאמר השפלות והשמחה פל"ז ואילך (בפרט שם לדלט, נה"ג).

קמט וראה גם זהר ח"ג רלו, ב; רנח, א. קנ ראה דרמ"צ מצות אחדות ה' פ"ג.

קנא על ההשגה "עד ולא עד בכלל" נאמר "כי לא מחשבותי מחשבותיכם וגו'" (ישעיה נה, ח) ואילו הגילוי העתידי של "עד ועד בכלל" הוא כבר בגדר "מחשבותי מחשבותיכם" (לו זוכים כאשר הולכים בדרכי ה', הפוך מהמצב של "ולא דרכיכם דרכי" שהוא הטעם ל"לא מחשבותי מחשבותיכם" - ראה תו"א פד, ג ובכ"ד).

קנב ה' טבת.

גם נבין משהו יותר בימות המשיח – נבין את לחיים לחיים, שנוכה לכל הברכות, והברכה מהות האמונה של העולם הזה, האמונה שהיום אי אפשר בכלל להבין מהי. העיקרית היא ביאת משיח – גאולה לכלל ולפרט.

הַלּוּמֵד עַל מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ תכלית גאולת אדמו"ר הזקן היא "ואני אבטח בך".
- ◆ "לית מחשבה תפיסא ביה כלל" – כי אם באמונה, ברעותא דלבא ובתורה ומצוותיה.
- ◆ אפשר וצריך לדעת את מציאות ה' – אבל רק האמונה תופסת במהות.
- ◆ אחרי כל השגה – שמעוררת מיד את ריצת הדמיון אחרי השכל – צריך לשוב לאחור.
- ◆ "אם רץ לבך" לכתר "שוב לאחד" – לחכמה-לתורה, "שוב למקום" – לבינה-לתשובה ו"שוב לאחור" – לדעת-לתפלה.
- ◆ אחרי כל ההשגות צריך לחזור אחורה בחיים – "לדעת זה התינוק אני מתפלל".
- ◆ אחרי הריצה לכתר צריך לפנות למטה דרך הקו האמצעי – קו נשיאת ההפכים.
- ◆ בשנת תשפ"ג מומלץ לשיר את הניגון החב"די על "אליך זעקו ונמלטו בך בטחו ולא בושו".
- ◆ כל המדרגות שלפני הצמצום משתקפות אחר הצמצום – יחיד-אחד-קדמון משתקפים ב"תלת עלמין".
- ◆ גם ביחיד-אחד-קדמון יש שרש לעשר ספירות וכל מדרגה מתחלקת לג"ר ("אור המאיר לעצמו") וז"ת (שרש "אור המאיר לזולתו").
- ◆ ג"ר וז"ת דיחיד הם יכולת והמשכה.
- ◆ ג"ר דיחיד הם נמנע הנמנעות, נושא הפכים וכל יכול.
- ◆ שרש בחירת ישראל הוא במדרגת "נושא הפכים" – חכמה דיחיד.
- ◆ ידיעת השלילה של הרמב"ם היא ביכולת (ג"ר דיחיד) וידיעת החיוב של רבי חסדאי היא בהמשכה (ז"ת דיחיד).
- ◆ עד המשכת הקו שאחרי הצמצום אפשר לומר שמדובר בה' עצמו ולהתפלל אליו.
- ◆ אין למעלה מ"יחיד" משהו שאינו עצמותו יתברך.
- ◆ המסר של י"ט כסלו הוא השראת השכינה בישראל.
- ◆ תכלית הקו היא הכרת יחודו של כל אחד ותכלית החוט היא הכרת המכנה המשותף המאחד את כולם.
- ◆ האמונה תופסת בעצמות ה' והבטחון תופס במהות ה'.
- ◆ ההשגה היא "עד ולא עד בכלל" והאמונה היא "עד ועד בכלל".
- ◆ בביאת משיח תתגלה מעלת האמונה הפשוטה ונוכה להגיע "עד ועד בכלל".

קול שמחה

פרשת מקץ

אני פרעה

לו שם התואר המלוכה מצד הממשלה, ושם המלך בעצם נשאר לו. וזהו אני פרעה ובלעדיך לא ירים וכו'. וזה פירוש גדולתי למעלה מגדולתך, פירוש, במדרגה גבוהה מגדולתך, והיינו שם המלך בעצם. יש מלך כשם תואר ויש מלך בעצם. מלך בשר ודם איננו מלך בעצם אלא רק כשם תואר, הוא נקרא מלך מפני שהוא מולך-מושל על העם, "אין מלך בלא עם". לכן אם המלך בלא עם, הוא מאבד את המלוכה – אפשר להבין שהוא מלך בודד (כמו המלך בשדה בסיפורי מעשיות של רבי נחמן), אבל בפנימיות הוא באמת מפסיק להיות מלך, אויס-מלך. זהו שרש הדמוקרטיה בתוך המלוכה, גם המלך עצמו תלוי ברצון העם. אמנם הקב"ה הוא לבדו מלך בעצם, אלא שבלי העם הוא "מלך עלוב". אך פרעה עשה את עצמו אלוה, החזיק מעצמו מלך בעצם, ולכן אמר ליוסף "אני פרעה [מלך בעצם] ובלעדיך לא ירים איש את ידו ואת רגלו [מלך בפועל]". נמצא ש"אני פרעה" בקליפה מלמד על "אני ה'", כנודע שפרעה הוא כינוי של ה' ("אתפריעו כל נהורין"). אך פרעה עצמו (פה רע) אינו מלך בעצם, והרמז: ההפרש בין אני (61) ל-פרעה (355) הוא 294 = **אין מלך בלא עם!** אכן, לכל כלל יש יוצא מן הכלל: מלך בשר ודם הוא מלך בשם תואר אך דוד המלך הוא מלך בעצם. כך מוסבר³ שמלכות דוד שונה באופן

אתה תהיה על בתי ועל פיה ישק כל עמי רק הפסא אנגדל מןך.... ויאמר פְרַעֲה אֶל יוֹסֵף אֲנִי פְרַעֲה וּבִלְעָדֶיךָ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רַגְלוֹ בְּכָל אֶרֶץ מִצְרָיִם.^א ובמדרש^ב: אמר ריש לקיש שתי פרשיות הכתיב לנו משה בתורה ואנו למדין מפרשת פרעה הרשע. כתוב אחד אומר "והיית רק למעלה", יכול כמוני אתמהא. תלמוד לומר רק, גדולתי למעלה מגדולתכם. ואנו למדין אותה מפרעה הרשע. "אתה תהיה" יכול כמוני, תלמוד לומר רק, גדולתי למעלה מגדולתך. והדין, "דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו", יכול כמוני, תלמוד לומר "כי קדוש אני ה' אלהיכם". קדושותי למעלה מקדושתכם. ואנו למדים אותה מפרעה הרשע, "אני פרעה", יכול כמוני תלמוד לומר "אני פרעה", גדולתי למעלה מגדולתך.

היהו מלך בעצם

ומפרש רבי שמחה בונים מפשיסחא: כי בשר ודם שם 'המלך' הוא רק שם התאר, לפי שנתנו הממשלה בידו וכאשר תוסר הממשלה יוסר השם 'המלך'. אולם פרעה הרשע היה עושה עצמו אלוה, כנודע. היה אומר ששם המלך הוא שם העצם אצלו, הגם שנתן הממשלה ליוסף, נתן

נערך ע"י יוסף פלאי, מתוך התוועדות שבת וישב תשפ"ג.

א בראשית מא, מ"ד.

ב בראשית רבה צ, ב.

ג לקוטי שיחות חכ"ה פרשת קרח שיחה ב.

פעמים אני, הרכוז הגבוה ביותר בתנ"ך, על אחת כמה וכמה.

ואומר רבי שמחה בונים: המאמר הזה הוא תמוה לכאורה... לכן נראה לפרש דזה כוונת המדרש. דהנה פרעה ציוה אל יוסף שינהג את המלוכה שלו, רק הכסא אגדל ממך. ועל ידי ציווי נסתלק פרעה מהנהגת מצרים והיתה ההנהגה ליוסף, אבל פרעה בעצמו לא הנהיג מלכות יוסף, רק מחמת ציווי נסתלק פרעה מהנהגת מצרים, רק הכסא היה גדול משל יוסף. אבל לעתיד לבא שיבא גואל צדק במהרה בימינו וימלוך על ישראל והקדוש ברוך הוא בעצמו מנהיג את המלוכה של משיח, והוא רק כלי למלוכת השם יתברך על ישראל. וזה פירוש המדרש, מאני של פרעה, שלא נתן רק הסתלקות שלו, פירוש, שמזה שפרעה הסתיר עצמו מהמלוכה זכה יוסף לכל הכבוד הזה, קל וחומר, שאני של הקדוש ברוך הוא, שנאמר אני עשיתי ואני אשא עדיין, היינו, שהקדוש ברוך הוא בעצמו ובכבודו ישא את המלוכה של מלך המשיח שיבא במהרה בימינו. והבן מאד.

פרעה נותן ליוסף את המלוכה בפועל (ומשאיר לעצמו להיות 'מלך בעצם' על פי דעתו, כנ"ל). פרעה לא מושך בחוטים, לא מתערב יותר, אלא נותן ליוסף את כל ההחלטות. כך ה'אני' של פרעה הוא צמצום וסילוק עצמו. אבל הקב"ה אומר "אני עשיתי ואני אשא" – אני נושא הכל, אני עצמי אשא את המלוכה של מלך המשיח, אני משגיח על הכל ואני הוא המושך בחוטים. "אני אשא" רומז למה שנאמר במשיח "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"¹ – המשיח "נשא" על ידי "אני אשא".

מהותי מכל מלך כשר אחר הזוכה למלוכה – רק דוד זכה למלוכה בלתי נפסקת לו ולזרעו עד עולם, "כתר מלכות", מלוכה בעצם.

קדושים תהיו

ממשיך רבי שמחה בונים: ומזה אנו למדים מה שנאמר קדושים תהיו, כי אין קדושה נמצאת אצל האדם בעצם, אך בהתקדש אדם עצמו כפי הכנתו לקדושה, כן יושפע עליו מלמעלה, כמאמר חז"ל כל המקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה. וזה פירוש כי קדוש אני, כי כל הקדושות נשפעים מאתו יתברך שמו. והבן.

כמו שהאדם אינו מלך בעצם כך הוא לא קדוש בעצם, אלא הוא מכין את עצמו והקדושה נשפעת עליו מלמעלה. רק הקב"ה הוא מלך בעצם וקדוש בעצם, "המלך הקדוש". אכן, יצחק אבינו היה קדוש מרחם ("אשר קידש ידי מבטן"), קדוש בעצם ולא כתכונה נקנית. זהו ענין מיוחד ביצחק, שאליו נאמר לעתיד "אתה אבינו"². והרמז: **אני פרעה = יצחק יצחק** (ממוצע כל תבה)!

אני מושך בחוטים

המדרש ממשיך באותו עניין: רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר, מן 'אני' של בשר ודם את למד 'אני' של הקדוש ברוך הוא. מה אני של בשר ודם, על ידי שאמר פרעה הרשע ליוסף 'אני פרעה' היה לו כל הכבוד הזה. לכשיבא אני של הקדוש ברוך הוא, שנאמר "אני עשיתי ואני אשא" ["וְעַד וְקָנָה אֲנִי הוּא וְעַד שְׂיָבָה אֲנִי אֶסְבֵּל אֲנִי עֲשִׂיתִי וְאֲנִי אֶשָּׂא וְאֲנִי אֶסְבֵּל וְאֲמַלְט"³], חמש

ד ישיעה סג, טז. שבת פט, ב.

ה ישיעה מז, ד.

1 ישיעה נב, יג.

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

גירושי אדם וחווה

זהו שרש ראשון לפרשת הגירושין בתורה: 'גירושי' חווה ראשונה שעליה נאמר "לא תמצא חן בעיניו" וכאילו נתן לה גט כריתות, ואז "מצא אחרת נאה הימנה" (ומכל מקום אין כאן גירושין ממש, שהרי אדם לא נשא את חווה הראשונה אלא היתה זו מעין 'הצעת שידוך' שנפסלה). אכן, על חווה ראשונה נאמר שהיא נעשתה 'מלכת השדים' (ליל"ת), ולפי זה היא בגדר 'אשה רעה' שעליה נאמר "אשה רעה מצוה לגרשה שנאמר 'גרש לץ ויצא מדוך'".¹

תכלית הגירושין היא מציאת חן מחודשת. והטוב ביותר הוא שהנישואין יתחדשו מיניה וביה, ללא צורך בגירושין כפשוטם אלא 'לגרש' את המציאות הראשונה שאין מציאת חן ולגלות "פנים חדשות" של "חן אשה על בעלה"² ושלוש בית אמיתי.

והנה הרבי דרש את הגירושין לעניין שליחות האדם בעולם,³ האשה היא משל לשליחות (כשם שהיא משל לעוד עניינים נעלים, כמו השכינה הקדושה, כרמזו ב"והוא ימשל בך"), וכך מתבאר המחלוקת במשנה בנידון אימתי ניתן לעזוב את שליחותו הראשונה. גם בזה עיקר גדול הוא שתהיה מציאת חן, "חן מקום [המקום

"כי יקח איש אשה ובעלה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה עדות דבר וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה ושלחה מביתו"⁴. ובמשנה סוף גיטין "בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה דבר ערוה שנאמר כי מצא בה עדות דבר [זנות ופריצות] ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו [בכוונה] שנאמר כי מצא בה עדות דבר. רבי עקיבא אומר אפילו מצא אחרת נאה הימנה שנאמר והיה אם לא תמצא חן בעיניו" (וראה בפעמים הקודמות מה שהתבאר בזה).

חז"ל אמרו שבמעשה בראשית היתה 'חווה ראשונה' ו'חווה שניה'. חווה ראשונה לא מצאה חן בעיני האדם ואילו על השניה אמר "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי" – "בתחילה בראה לו והיתה מלאה רירין ודם [שראה את יצירתה]. הפליגה ממנו, חזר ובראה לו פעם שניה [לאחר שהפיל עליו תרדמה]"⁵, וכן אמרו "חווה ראשונה חזרה לעפרה"⁶, ומבואר בעומק בזה⁷ ובכתבי האריז"ל⁸.

נערך ע"י יוסף פלאי לפי רשימת הרב.

א דברים כד, א.

ב בראשית רבה יז, ז. יח, ד.

ג בראשית רבה כב, ז. וראה תורה שלמה בראשית פ"ב אות רנו.

ד זהר חדש בראשית כח, ב.

ה עץ חיים של"ח פ"ב. לקו"ת (האר"י) פרשת בראשית. ועוד. וראה ביאור יפה בזה בספר 'מי זאת עולה' מאת ניר מנסי שי'.

1 משלי כב, י. וראה רמזים בזה בחדושי חת"ס גיטין ב, א.

2 יבמות סג, ב.

3 סוטה מז, א.

4 הובא בפעם הקודמת.

5 בראשית ג, טז. ראה שכינה ביניהם עמ' לח.

התיקון נעשה תחילה בדרך של בירור, הפרדת חלק הרע מחלק הטוב, וכן חלק הרע בנשמת חוה הראשונה נעשה 'שד' (המחטיא את האדם ומביא יללה) ואילו החלק הטוב הולך ומתגלגל וכך הוא מתתקן עוד ועוד מפעם לפעם עד לתיקון השלם.]

תקון החויה

סוד האיש והאשה, אדם וחיה, הוא מח ולב, מוחין ומדות, שכל ורגש – חוה לשון חוֹה (בלשון המדוברת היום). בתיקון, חוה היינו עבודת הלב באהבה ויראה, דחילו ורחימו. עולם הרגש והחוויה הוא גם עולם הדמיון (לעומת השכל הברור והמברר) ויש בו הרבה טעויות ומכשולים בנפש. אך אין 'לגרש' את עבודת הלב ותיקון הדמיון, "כמה קשין גירושין... כל המגרש את אשתו ראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות"^{יא}! זו השליחות של האדם בעולם, "ראה חיים [וחוויה] עם אשה אשר אהבת", ואין לעזוב את תיקון מדות הלב והחוויה. אמנם אע"פ שגירושין הם דבר קשה שיש להמנע ממנו, הרי יש יוצא דופן של אשה רעה עליה נאמר "גרש לך": תנאי הכרחי לתקן את המדות והדמיון הוא "גרש לך", כמאמר התם "רק בלי ליצנות"^{יב} (הבאה מ'יסוד הרוח' של הנפש הבהמית)^{יג}! לאחר שמגרשים את הליצנות, ניתן לבוא בתמימות לעבודת הלב ותיקון הדמיון.

יח סנהדרין כב, א.

יט סיפורי מעשיות, מעשה מחכם ותם.

כ תניא פ"א.

אליו נשתלח] על יושביו"^{יד}. מקום השליחות הוא הארץ-האדמה, כמו "קין היה עובד אדמה"^{יז} (קין הוא בכור חוה), וכן חוה לשון "חות יאיר"^{יח}, מקום העבודה-השליחות.

ורמזו בכל זה: גט במילוי המילוי, גימל יוד מם למד טית יוד תו = 1102 = חן פעמים חוה = שליח שליחות (שליח = 6 פעמים חן. שליחות = יג פעמים חן). תכלית הגט הוא שיהיה חן לחוה בעיני אדם, וכן לשליחות בעיני השליח.

חוה ראשונה "חזרה לעפרה", "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר"^{יט}, כמו אדם שנאמר לו "כי עפר אתה ואל עפר תשוב"^{יט} (ואילו חוה שניה נוצרה מבשר). יסוד העפר בקדושה הוא מדת השפלות, "ונפשי כעפר לכל תהיה"^{יט} – שפלות היא פנימיות מדת המלכות, מדת האשה בכלל. ולענייננו: כאשר האדם מזדהה כראוי עם העפר, מדת השפלות בנפש, אז יוכל למצוא מרגוע בזיווגו הראשון ולא יצטרך לגרש ח"ו.^{יז}

[גם לחוה הראשונה עצמה יש תיקון, כמבואר בקבלה שנישואי יעקב אבינו עם לאה ורחל הם תיקון אדם הראשון עם חוה ראשונה וחיה שניה.

יא סוטה מז, א.

יב בראשית ד, ב.

יג "ויאיר בן מנשה הלך וילכד את חותיהם ויקרא אתהן חות יאיר", במדבר לב, מא. ומתרגם אונקלוס "חותיהם" – "כפרניהון". וראה ספר השרשים לרד"ק שרש חיה, ורש"ר הירש עה"פ.

יד קהלת ג, כ.

טו בראשית ג, יט.

טז ברכות יז, א.

יז וראה שכינה ביניהם בפרק "והייתי שפל בעיני".

בעקבות החשמונאים

בחנוכה נצא בעקבות החשמונאים לחידוש מלכות ישראל. לחנוכה שני צדדים משלימים: נס הנצחון על מלכות יון הרשעה ונס פך השמן בנרות המנורה.

"בבית שני, כשמלכו יון, גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות... עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם, וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני"¹. בני חשמונאי הסירו את עול השעבוד הזר והחזירו את המלכות לישראל. תכלית המלכות היא עבודת ה' וקיום התורה והמצוות – כל אחד בביתו והעם כולו בבית המקדש – עצמאות מדינית ועצמאות רוחנית גם יחד. חנוכה אהוב על כולם, גם על רחוקים מתורה ומצוות (לעת עתה). במיוחד, 'מלחמת השחרור' העתיקה מדברת אל לבם של אנשי שיבת ציון בדורות האחרונים, החולמים והלוחמים למען תקומת ישראל בארצו. המכבים-חשמונאים הם אכן דוגמא ומופת, אך צריך לדבוק בדמותם בשלמות ולזכור שאותם "כהניך הקדושים" היו 'לוחמי חרות ישראל' למען התורה והקדושה ועסקו בטיהור המקדש, כל חשמונאי הוא גבור

צדיק גם יחד, ורוח הגבורה שלו יונקת מבטחון בה' ולא מתחושת "כחי ועצם ידי". השאיפה הנכונה לחידוש מלכות ישראל כיום היא להקמת "ממלכת כהנים וגוי קדוש", מלכות שיעודה להביא את ישראל (ואף את העולם כולו) לעבודת ה', כתיאור מלך המשיח "הוגה בתורה ועוסק במצוות... ויכוף כל ישראל לילך בה [מביא את כל העם לקיום התורה]... וילחם מלחמות ה'... ובנה מקדש במקומו"².

כהונה ומלכות

באופן קבוע, המלכות שייכת לשבט יהודה ולבית דוד, ולא לבני חשמונאי, הכהנים משבט לוי. "כתר כהונה זכה בו אהרן, כתר מלכות זכה בו דוד"³. הכהן משכין שלום והמלך יוצא למלחמה. אך החשמונאים הצדיקים הרימו את נס המרד ועמדו בראשו, עד ש"העמידו מלך מן הכהנים", וכך התאחדו כתר כהונה וכתר מלכות לפי שעה, בהשגחה אלקית. כך נטבעה ההכרה שמלכות ישראל היא למען הקדש והמקדש ומוארת באור המקדש.

המלכות צריכה לדעת לפעול בכח וגבורה, אך התכלית היא להגיע להשראה אלקית ושלוש אמת. "וְהָיָה מְנוּרָת זָהָב כְּלָה... וּשְׁנַיִם זֵיתִים עֲלֶיהָ"⁴. המנורה אומרת "לא כְּחֵיל וְלֹא כְכֹחַ פִּי אִם פְּרוּחֵי אֲמֶרֶת ה' צְבָאוֹת", ושני הזיתים הם "שְׁנֵי בְנֵי הַיְצִיָּהָר הַעֲמֻדִים עַל אֲדוֹן פֶּל הָאֲרָץ", המלך והכהן הגדול (ששניהם נמשחים בשמן). המנורה אכן מתאימה כסמל למלכות ישראל⁵, מלכות השואפת לבניין המקדש ולהשראת השכינה בישראל ובעולם כולו.

ב הלכות מלכים פ"א ה"ד.

ג רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ג ה"א.

ד זכריה ד, ב (הפסטר שבת חנוכה).

ה ראה פירוט בספר **תיקון המדינה** פרק ט"ו.

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי המאמר 'על צדיקים וגבורים' בספר **הנרות הללו**.

א הלכות מגילה וחנוכה פ"ג ה"א.

הסיפור החסידי

סיפור לחנוכה | למטה מעשרה

מעשרה. ובכתבי האריז"ל כתוב, שזהו בסוד "אתתך גוצא, גחין ולחש לה". זה מה שרצה הצדיק לרמז ולהזכיר.

למחרת, בשעת הדלקת הנר השני, פנה שוב הצדיק מטולנא לחסיד אחד, ואמר לו איזה דבור בלתי מובן. ולקרבו הצדיק מהורנוסטיפולי פנה ואמר: הפעם כבר לא יעלה בידך כדאתמול. ונתפעל מאד הצדיק מהורנוסטיפולי ז"ל מרוח הקדש של הטולנאי ז"ל.

[סיפורי חסידים' זויג, מועדים, חנוכה]

מה יש שם, ברצועה הצרה של למטה מעשרה טפחים? ובכלל – האם זה טוב לרדת, או שזו תקלה? הלכה נוספת יכולה לסייע לנו בביאור העניינים: בהלכות שבת, עשרה טפחים הם הגובה המינימלי של 'רשות היחיד'. לעומת זאת, 'רשות הרבים' שייכת דווקא מתחת לעשרה טפחים, ובה אין מטלטלים בשבת.

אם נתרגם את המונחים הללו לשפה החסידית, 'רשות היחיד' תהיה המקום בו חשים את היחיד – ריבונו של עולם, ואותו בלבד. 'רשות הרבים', היא התגלמות הפירוד והנפרדות – של העולם מהבורא, ושל כל חלקי המציאות זה מזה. למטה מעשרה טפחים זהו מקומם של השדים, המזיקים ושאר תופעות התהו. כלי עולם התהו שנשברו נחתו למטה מעשרה והתפזרו שם, בתחתית המציאות ומתחתיה, יוצרים משקע של קטנות ופירוד.

בדרך כלל, שורה השכינה ברשות היחיד. זהו מקומה הטבעי, ושם דולקים גם נרותיה בבית המקדש. אך במנורת החנוכה המצב שונה. האור האלוקי, שבדרך כלל מתרכז בחלק העליון,

בתכונה רבה היתה נוהגת הדלקת נרות החנוכה של הצדיק רבי דוד מטולנא ז"ל. מנורת החנוכה היתה של זהב טהור, ועשויה מעשה אמן, מלאכת מחשבת ואמנות נפלאה. החסידים היו מתאספים בחגיגות מיוחדת לבית הרבי, השירות וזמירות הקודש היו ממלאות את חללם של לילות החנוכה.

פעם אחת, בליל ראשון של חנוכה. כשהרבי התכונן להדליק נר חנוכה, וכל החסידים עומדים צפופים סביבו, נגש הרבי לחסיד אחד ואמר לו: שמע נא, אשתך הלוא גוצה היא, איך אתה נוהג כשאתה צריך לדבר עמה, האם אתה מרכין את עצמך אליה, או שהיא מגביהה עצמה אליך? ותכף כשאמר את הדברים הללו, מבלי לחכות לתשובת האיש, פתח הצדיק ואמר את ברכות נר חנוכה והדליק את הנר.

נתפלאו, גם אותו האיש וגם כל החסידים שהיו באותו מעמד, לדיבורים הסתומים והמוזרים הללו של הצדיק. נתארח אז בבית הצדיק מטולנא קרובו, נכד אחיו, הצדיק רבי מרדכי דב ז"ל מהורנוסטיפולי, וגם הוא, כמובן, עמד ביחד עם כל החסידים בשעת הדלקת הנרות של דודו הצדיק, וגם שמע את שאלתו המוזרה של הצדיק לאותו חסיד. וכשראה את תמיהתם של החסידים על כך, אמר להם הצדיק רבי מרדכי דב: אני אפרש לכם את דברי דודי זקני הצדיק. בגמרא אמרו "מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה", אולם יוצא מן הכלל הזה הוא בשעת נר חנוכה, שהרי נר חנוכה מצוותו לכתחילה דווקא למטה מעשרה טפחים סמוך לקרקע, השכינה יורדת אז למטה

במצוות מעשיות. גם אצל אדמו"ר הזקן נמצאת אמרה דומה, על כך שאצל התנאים "ותלמוד תורה כנגד כולם" ואצל האר"י עיקר התיקון בתפלה, אבל אנחנו שייכים לרגלים – ועיקר התיקון שלנו טמון במעשה המצוות ובגמילות החסד, בחינת אברהם אבינו.

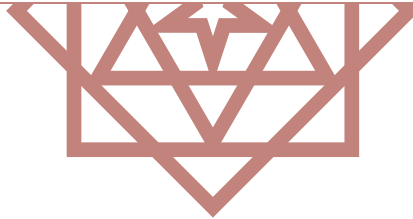
אך המעשיות היא רק חלק מהעניין: ה'בת עין', בדרושיו לחנוכה, אומר כי כדי להדליק נר חנוכה צריך להתכופף... להיות למטה מעשרה פירושו להיות גם "את דכא ושפל רוח". זו כוונה יפה לחשוב, לכל מי שמתכופף להדליק נר חנוכה, שהוא מקיים בכך את המצוה תוך כדי שפלות וענווה. "גחין ולחש לה".

ובעזרת ה' נזכה, שהאור האלוקי של המצוות והשפלות יוסיף וילך עד ביאת משיח – אל למטה מעשרה טפחים כפשוטו!

ההרמוני והאחדותי של המציאות, יורד לרשות הרבים על מנת לרשת את הרבים – להעלות לקדושה את כוחות הריבוי והתהו שלהם. על כך אנו אומרים בתפילת על הניסים, "מסרת... רבים ביד מעטים".

גילוי אלוקות כזה באופן שלם ומוחלט, יתרחש רק בגאולה השלמה. אז יוארו כל הפינות החשוכות והנמוכות של המציאות והנפש. אך עד לאותו רגע, עלינו להדליק את נרות החנוכה ולהתבונן בהם. מהי עבודתנו שלנו בעולם זה שלמטה מעשרה?

רבי ישראל מרוז'ין אומר, כי חנוכה הוא בסוד "חשבת דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך". בזמן הזה, הדור האחרון לפני המשיח, קשה לתקן את הנשמות על ידי תורה ותפלה – עבודת המח והלב. דורנו אנו הוא בחינת רגלים, ועליו לעסוק

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

להתכונן לבר מצוה

חגגתי לאחרונה את יום הולדתי ה־12 ונכנסתי להכנות לבר־המצוה. אשמח לברכת הרב ולהכוונה כיצד להתכונן בשנה הקרובה לבר־מצוה (ביחד עם אבא).

מענה:

ברכה שכל ההכנות לבר מצוה תהיינה בשמחה ובהצלחה. כדאי ללמוד את המאמר "איתא במדרש תילים" עם הביאורים שלנו. כדאי גם לגמור את ה'קיצור שלחן ערוך' – על מנת לדעת ולקיים כהלכה את כל המצוות [ועל דרך מה שמספר הרבי הרי"צ על אביו הרבי הרש"ב שמגיל 12 'אימן את גופו' לקיים את כל המצוות] וכן את הספר 'מצות ה' – לדעת את מניין המצוות ושרשן. כמו כן לעסוק במבצעים שיש בהם גם תורה וגם ובעיקר אהבת ישראל. שתבשרו בשורות טובות!

רוצים עוד ילדים

ב"ה יש לנו כמה ילדים, אבל מאוד היינו רוצים ילדים נוספים. קשה לנו מאוד להרפות מהרצון הזה ותוצאה בלתי רצויה מכך היא שלעתים כשאנו רואים מסביב משפחות ברוכות ילדים או שומעים על חברים שנולד להם ילד, מתעוררת אצלנו סוג של קנאה.

אמנם אנחנו בגיל יחסית מבוגר שבו, אפשר לומר, שהריון ולידה הם סוג של נס, אבל בכלל בעצם כל הריון ולידה הם סוג של נס ולמדנו שבחדש כסלו אפשר לבקש ולהתפלל על ניסים. נודה לרב על ברכתו.

מענה:

ה' מתאוה לתפלות שלכם "מקרב איש ולב עמוק", בלי קנאה באחרות ח"ו. ברכה לבשורות טובות, חנוכה שמח – מוסיף והולך ואור...

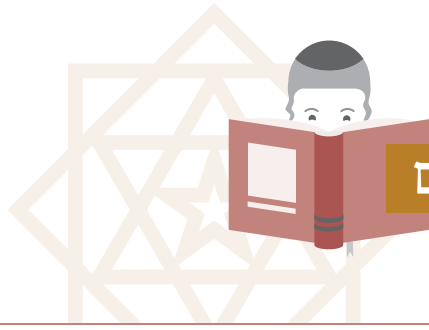
ילד על הרצף האוטיסטי

יש לנו ילד קטן שאובחן על הרצף האוטיסטי, והיינו רוצים לדעת, מעבר לטיפול המקצועי (הוא נמצא בגן תקשורת) – מה תפקידנו כהורים, כיצד עלינו לטפל בבעיה ואיך נוכל לתת לו כלים להתמודד בחיים? יצוין שהוא מגלה כשרון מוזיקלי – קליטה נהדרת לניגונים, עד כדי כך שאפשר לשמוע ממנו מילים בעיקר דרך שירים וניגונים.

מענה:

העצה הכללית העיקרית היא להעניק המון אהבה – שהילד ירגיש בחממה מוגנת ואוהבת. מעבר לכך, העיקר הוא לפתח אותו בכשרון שכבר יש בו. אם, כפי שצינתם, רואים שיש לו כשרון בנגינה – עליכם להשקיע בזה (בהתאם לגיל), במגמה שהוא ידבר ויתבטא דרך השירה והניגון.

המדור מוקדש לע"נ:
הרצל בן אהרן מרדכי וסוסלה ע"ה -
נלב"ע ל' כסלו

אנכי וילדים

המדור לילדי ישראל

דביוות פנאו נר

דבאר אר פנאות

מקום שפמנו היא לא תשוב לעולם?
זה מזכיר לי פרפרי לילה הנמשכים
אל מנורת להט שמאירה בחשך. הם
עפים במהירות הישר אל מוקד האור
ונשרפים בו. ממש התאבדות...

נר ר' נלמת אר

הלהבה הבוערת היא משל טוב
לנשמה של יהודי. לבו של כל יהודי
בוער לה', להיות קרוב אליו, בדיוק כמו
אור הגה. כמו הלהבה, משתוקק היהודי
כלפי מעלה. אבל מה קרה ללהבה שם
למעלה? היא נעלמה. וכך גם היהודי
— הוא רוצה להיות קשור עם ה' בכל
מחיר, גם אם יעלם מהשטח של העולם
המכר לנו!

אתם יודעים? לא תמיד אנחנו
מרגישים את הלב שלנו בוער כך. אולי
להפך, רוב הזמן הבוערה הזו מכסה
מאתנו. אבל זהו רק כסוי, כי באמת
היא ממשיכה ורוחשת תמיד בסתה,
כמו גחלים. למצב הרגיל שלנו קוראים
"אהבה מסתרת" — יש בלב שלנו

יש כמה דברים שאני מאד אוהב
להסתכל עליהם. אחד מהם הוא גרות
דולקים. אני מסגל להתבונן בהם עוד
ועוד, כמעט בלי סוף. נסיתי לחשב
פעם: מה כל כך מרתק אותי בגרות?
יש בלהבה משהו שלא נגמה, שמתחדש
בכל שניה. אנחנו אוהבים מאד דברים
חדשים, אבל בכל זאת נראה לי שזה
לא כל הספור.

באשר אני עוקב אחרי הלהבה
המרצדת, אני מבחין בתופעה מעניינת:
היא עולה כלפי מעלה, אבל מה קורה
לה שם למעלה? היא פשוט נעלמת.
תוך כדי כך מגיחה מלמטה בערה
חדשה, שגם היא מטפסת מיד, עולה
כלפי מעלה ונעלמת. איך אומרים?
חוזר חלילה.

ואני חושב לעצמי ושואל: איך זה
שהלהבה לא לומדת לקח? היא לא
ראתה מה קרה ללהבה שבוערה רגע לפני
כן? מה גורם לאש לרוץ שוב ושוב לעבר
לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

חשמה? כלם יודעים, עמוד חשמל עוקפים מהצד ולפביש לא מתפרצים סתם כן. גם זה הגיוני וטבעי, ואפילו בעלי חיים יודעים לנהג כן.

והנה פלא! בא גוי ואומר ליהודי שאם לא יעשה מעשה עומדים להרוג אותנו, ותספיימו אתי שלמות זה בטח לא הדבר הכי נחמד... מה עושה היהודי? בצורה הכי טבעית ופשוטה הוא עושה את המעשה הכי לא טבעי. הוא בוחר למות! יותר נכון: הוא בוחר לחיות! רק שאצלו לחיות זה רק עם ה'!

מה קרה פה? לאדם יש טבע, אבל היהודי בוחר לפעל נגד הטבע שלו, ואז מתברר שבפעם זהו הטבע שלו...

דַּבְרֵי מִסִּירוֹת נֶפֶשׁ

טוב, מסירות נפש על קדוש השם אינה דבר שקורה לנו כל יום. בטח לא אצל כל אחד מאתנו. לא כל יום תופס אותי ברחוב גוי ומנסה להכריח אותי לעבד עבודה זרה, נכון? אז איפה אנחנו, האנשים הרגילים, יכולים לטעם מכך? בעצם... בעצם יש איזה גוי קטן שמתחבא לו אצל כל אחד מאתנו, אצלי ואצלך. "הגוי אשר בקרבך..." לגוי הזה יש כל מיני שמות: לפעמים קוראים לו שטן או נחש הקדמוני, לפעמים יצר הרע או נפש בהמית. לא משנה איך יקראו לו, הוא תמיד רוצה דבר אחד: להרחיק אותי מה'. אז במה הוא שונה מהגוי שמכריח להשתחות

אהבה לה' אבל היא מסתרת. מתי ממש מתגלה אותה להבה נסתרת? זה קורה ברגעים מיוחדים של מסירות נפש.

מה יקרה ליהודי אם מישהו ינסה לנתק אותו בכח מה' ? לדגמה, אם יבוא גוי רשע ויאמר לו: יש לך שתי אפשרויות – או שתכפור בה' ותשתחוה לעבודה זרה או שאני אהרג אותך. ברגע הזה מתגלה האמונה של היהודי בכל העצמה. היהודי עושה חשבון מהיר: או שאני נשאר בחיים אבל במנתק מה', חלילה, או שאני ממשיך להשאר עם ה' במנתק מהגוף. אדמו"ר הזקן למד אותנו שיהודי "לא רוצה ולא יכול להיות נפרד מאלקות". במקרה הזה אומר היהודי לעצמו: עם הגוף או בלעדיו – אני את ה' לא עוזב! זהו גלוי של מסירות נפש.

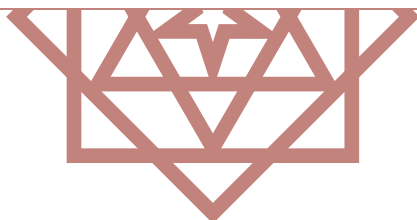
הַטָּבַע לְנֶפֶשׁ הַטָּבַע

בעצם, נשים לב שבשעת מסירות נפש קורה ליהודי משהו לא כל כך הגיוני: כל אחד מאתנו רוצה שיהיה לו תמיד הכי נח ויהי טוב. בפרוסת הלחם אני תמיד מעדיף את הממרח שאני אוהב ובהפסקה אבחר לשחק עם החברים הטובים שלי. זה הגיוני וטבעי, לא?

כמו שאני מעדיף שיהיה לי טוב ונח, כך אני גם נוהר להתרחק מהדברים שלא נעימים לי. מישהו מאתנו היה שמח להתקע עם האופנים בעמוד

מוכן למסור את כלי לה', מממש למות.
 אז נראה לה שעל תאווה אחת קטנה
 אני לא מוכן הפעם לוותר?! את הרצון
 הלא-טוב הזה אני מוסר, שימות לו...
 ששונזה שאור הנשמה יאיר אצל כלנו!
 חנכה מאיר ושמח!
 5'

לעבודה-זרה?
 אדמו"ר הזקן נותן לנו עצה איך
 לדחות את הגוי המפחש הזה. ברגע
 שהוא תוקף אותך ומנסה לפתות אותך
 תאמר לו כן: 'אתה הרי יודע שאם היית
 מכריך אותי ברגע להשתחוות לפסל
 הייתי קופץ לאש ולא מקשיב לה. אני

כמה יצרים טובים יש לך? אדמו"ר הזקן שידרג בספר התניא את תפיסת הנפש – את המלחמה בין היצר הטוב ליצר הרע החליף המאבק בין הנפש האלוקית לנפש הבהמית. אמנם, אין הקבלה גמורה, שהרי הנפש הבהמית אינה רעה כולה – המידות הטובות היהודיות, כמו רחמנות וגמילות-חסדים, מוטבעות גם בה. האם מטרתנו להכניע את 'הטוב החילוני' שבתוכנו, השייך לנפש הבהמית, ולתת מקום רק למידות הטובות של הנפש האלוקית?

עיון מדוקדק בספר התניא מעניק מבט חדש על התמונה העולה ממנו: לגבי הרע שבנפש הבהמית נדרשת **הכנעה** גמורה. אך הטוב שבנפש הבהמית הוא יצר טוב, ה'מזמין' עבודת **הבדלה** שתנקה את הטוב שלו מכל סיגיו. הנפש האלוקית, "הנפש השנית", שואפת גבוה הרבה יותר – היא לא יורדת לעולם בשביל לתקן את עצמה, אלא כדי לרתום לעבודת ה' גם את מה שנמצא מחוץ לתחום הקדושה, להגיע **להמתקה** של "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך" – בשני יצריך".

זהו מבט הממתיק ומרכך את היחס ל'אני' בספר התניא, מסביד שהנפש הבהמית עצמה חפצה בעבודת ה"אתכפיא", מגלה שמול היצר הרע שלי עומד בתוכי גם יצר טוב טבעי שמקבל 'תגבור אלוקי' ביצר הטוב של הנפש האלוקית, ונותן אופק של המתקה ו"אתהפכא" גם לעבודת הבינונים המתוארת בו. בשיעור טרי בחוברת השבוע מגלה הרב גינזבורג, כדרכו, את העומק האינסופי הטמון ב'הערת שוליים' של אדמו"ר הצמח-צדק על התניא (כשהכל מתקשר גם לעבודה המיוחדת של חנוכה). בנוסף מתפרסם השבוע חלקה הראשון של **התוועדות י"ט כסלו** המופלאה – המשלב אמונה תמימה ופשוטה עם השכלה-אלוקית גבוהה – וגם כוונה טריה-טריה להדלקת נרות חנוכה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

